

Հայաստան - Իրան - Յունաստան արտաքին գործոց նախարարներու հինգերորդ հանդիպումը, որ այսօր տեղի պիտի ունենար Թեհրանի մէջ, յետաձգուած է լուսակաւ կողմին առաջարկով:

Կիպրոսի տագնապին լուծման բանակցութիւններուն ներկայ փուլին Յունաստանի արտաքին գործոց նախարար Ճորձ Փափանտրեուի մասնակցութիւնը արգելք հանդիսացած է երեք երկիրներուն արտաքին գործոց նախարարներուն հանդիպումին անոր մասնակցութեան, որուն պատճառով կողմերը յարմար գտած են յետաձգել հանդիպումը:

Միաժամանակ, անփոփոխ մնացած է Եռակողմանի Համագործակցութեան Գործադիր կոմիտէի վեցերորդ հանդիպումը, որ սկսած է այսօր, Թեհրանի մէջ:

ՀԱՐԻՐԻ. «ՓԱՐԻՉ - 2» ԺՈՂՈՎԻՆ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ԴԱՐՄԱՆԵ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրի երէկ նկատել տուաւ, որ «Փարիչ - 2» ժողովին յաջողութիւնը եւ Լիբանանի նկատմամբ անհրաժեշտ զօրակցութիւնը պիտի նպաստեն՝ դարձանելու տնտեսական տագնապը: Ան նաեւ նշեց, որ Լիբանանի հանդէպ ցուցաբերուած միջազգային զօրակցութիւնը արդիւնք է երկրին մէջ հաստատուած կայունութեան:

Չայնասիոյ հարցադրոյցի մը ընթացքին վարչապետ Հարիրի ընդգծեց, որ մեծ պետութիւններուն մասնակցութիւնը՝ «Փարիչ - 2» ժողովին քաղաքական զօրակցութիւն է՝ Լիբանանի եւ կառավարութեան քաղաքականութեան:

Հարիրի Ֆրանսայի դերակատարութիւնը որակեց սկզբունքային՝ նկատի ունենալով Ֆրանսա - Լիբանան պատմական յարաբերութիւնները:

Վարչապետը ըսաւ, որ 11 Սեպտեմբերէն ետք, Միացեալ Նահանգներու առաջնահերթութիւնները փոխւեցան, եւ թէ Լիբանան մնայուն խորհրդակցութիւններու մէջ է ամբերկացի պատասխանատուներու հետ: «Միացեալ Նահանգներու կեցուածքը Հըզբ-պալլայի նկատմամբ նորութիւն չէ, եւ Ուաշինգթոնը

իր կեցուածքը ճշդօք է 11 Սեպտեմբերէն առաջ. մենք այս հարցով մնայուն կապի մէջ ենք Ուաշինգթոնի հետ», յայտնեց Հարիրի:

Հարիրի նշեց, որ Իսրայէլ ո՛չ միայն մերժեց Պէյրութի արարական վեհաժողովին որդեգրուած նախաձեռնութիւնը, այլ նաեւ՝ խաղաղութեան որեւէ նախաձեռնութիւն, որովհետեւ թէլ Աւիւ կ'ուզէ հաստատել խաղաղութիւն մը՝ իր պայմաններով:

Լիբանան - Սուրիա յարաբերութիւններուն մասին խօսելով՝ Հարիրի յայտնեց, որ Սուրիա վճռորոշ դերակատարութիւն ունեցաւ Լիբանանի միութեան պահպանման մէջ: «Սուրիական ուժերուն ներկայութիւնը կայունութեան գործօն է եւ մենք կը գիտակցինք ատոր կարեւորութեան», աւելցուց ան:

Հարիրի շեշտեց, որ սուրիական ուժերուն ներկայութեան դէմ կան բողոքներ. սակայն Լիբանան ժողովրդավար երկիր է եւ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը, այսինքն՝ տարբեր համայնքներու պատկանող Լիբանանցիներուն մեծամասնութիւնը կը զօրակցի սուրիական ուժերուն ներկայութեան:

ԻՐԱՔԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՄԵՐԺԵՅ ՄԱԿԻ ԲԱՆԱԶԵԻԸ

Իրաքի խորհրդարանը միաձայնութեամբ մերժեց ընդունիլ ՄԱԿի Ապահովութեան խորհուրդի թիւ 1441 բանաձեւը: Խորհրդարանին 250 պատգամաւորները միաձայնութեամբ որոշեցին չընդունիլ բանաձեւը, զոր պատեւազանի մը նախապատրաստական քայլը նկատեցին: Երեսփոխանները յայտարարեցին սակայն, որ վերջնական որոշումը կու տայ նախագահ Սատտամ Հիւսէյն եւ Յեղափոխական Հրամանատարութեան խորհուրդը:

Իրաքի երեսփոխանները դեմ կը քուէարկեն ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի բանաձեւին

ներ կարեւորութիւն նացած ներկայացում չտուին՝ իրաքեան մըն է: Միտայել Տան խորհրդարանին որոշումին՝ զիտել տալով, ամէն մարդ ալ գիտէ, որ անիկա բեմակա- Ծար.՝ էջ 10

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ՍԻԶՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ՝ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՏԱՐԱԾՔԻՆ

Ապահովութեան Կեդրոնական խորհուրդը երէկ որդեգրեց ապահովական միջոցառումներ, որոնք գործադրութեան պիտի դրուին այսօրուրէն սկսելու եւ պիտի ամբողջանան 48 ժամուան ընթացքին:

Ապահովական Կեդրոնական խորհուրդը նաեւ տուաւ որոշումներ, որոնք կը նպատակաւորեն ուժեղացնել եւ վերակազմակերպել պայքարը՝ ինքնաշարժներու գողութեան եւ թմրեցուցիչներու առևտուրին դէմ:

Խորհուրդին ժողովին նախագահեց ներքին գործոց նախարար Էլիաս Մըր. ներկայ գտնուեցան վճարելի ատենանի ընդհանուր դատախազ Ատնան Ատտուվ, Ընդհանուր Ապահովութեան Սպասարկութեան ընդհանուր տնօրէն Ժէմիլ Սէյիտ, ներքին ապահովութեան ուժերու ընդհանուր տնօրէն Կոր. Մարուան Չէյն, բանակի սպայակոյտի փոխ հրամանատար Կոր. Հիւսէյն Շահին, գաղտնի սպասարկութեան ընդհանուր տնօրէն Կոր. Ռեմոն Ալար եւ Պէյրութի նահանգապետ Եագուպ Սարրաֆ:

Ժողովին նաեւ մասնակցեցան Լիբանանի մէջ գործող սուրիական ուժերու պատասխանատուներէն՝ Կոր. Մոհամէտ Խալուֆ եւ պետութեան ապահովութեան սպասարկութեան ընդհանուր տնօրէնին ներկայացուցիչը:

ՀԱՐՅԱԶՐՈՅՑ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՎԵՐ. ԴՈՎՏ. ՓՈԼ ՀԱՅՏՈՍԹԵԱՆԻ ՀԵՏ

ԷԶ 4

ԿԻՊՐՈՍԻ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԼՈՒԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՄԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԴՐԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԿԸ ԳՏՆԵ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԱՌՆՉԱԿԻՑ ԿՈՂՄԵՐՈՒՆ ՄՕՏ

Կիպրոսի հարցին լուծման համար ՄԱԿի խաղաղարար մէկ ծրագիրը երէկ Կորակցութիւնի ապահոված է Թուրքիոյ երեսփոխանական ընտրութիւններէն յաղթական դուրս եկած կուսակցութեան ղեկավարին կողմէ:

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Բոֆի Անանի կողմէ յայտարարուած ծրագիրը կ'առաջադրէ 30 տարիէ ի վեր բաժնուած յոյն եւ թուրք համայնքները վերամիացնելու ստեղծելով Զուլթերիոյ ոճով կառավարութիւն մը՝ իշխանութեան լայնա-

ծիր եւ գործօն բաժնեկցութեամբ:

Ծրագիրին նպատակը բաժնուած կողմերին երկու կողմերուն միջեւ «քաղաքական հաւասարութեան» յարաբերութիւններուն ստեղծումն է՝ միաժամանակ յարգելով խաղաղ արեւելեան Միջերկրականի մը մէջ «Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ հաւասարակշռութիւնը»:

Ծրագիրը կ'առաջադրէ ստեղծել վեց անդամնոց նախագահական խորհուրդ մը՝ հերթաբար փոխառող նախագահութեամբ մը, իբրեւ միակ պե-

տութեան կառավարութեան գործադիր իշխանութիւն:

Խորհուրդին նախագահը հերթաբար պիտի փոխուին իւրաքանչիւր 10 ամիսը անգամ մը՝ յոյն կիպրական եւ թուրք կիպրական կողմերուն միջեւ:

Կողմին երկու համայնքներէն, անոնց

Ծար.՝ էջ 10

ԻՐ ԿԱՐԵՒՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՐՄՆՅՈՒՅԱԾ «ԿԱՊՈՅՑ ՀՈՍԱՆՔ» ԿԱԶՄԱՐԸ ՅԱՌԱՋԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՏՃԱՌԵ ԱՌՈՒՍ-ԹՐՔԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՉ

ԷԶ 6

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԳԱՆՉԵՐԸ ԿԵՆԴԱՆԻ ՎԿԱՆԵՐԸ ՀԱՅՈՒ ՀԱՒԱՏՔԻՆ

ԷԶ 5

ՊԱՂԵՍՏԻՆ ՑԻՆԵՐԸ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ՍԿԶԲԵԱԿԱՆ ՀԱՄԱՋԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՔԱՐՏԷՍԻՆ

Իսրայէլացի զինուորները գործոց կը վերադառնան Թուրքարմի եւ Նապուսի մէջ իրենց գործած ոճիրներէն ետք

Պաղեստինեան իշխանութեան նախագահ Եասէր Արաֆատ յայտարարեց, որ պաղեստինցիները սկզբնական համաձայնութիւն մը տալու պատրաստ են խաղաղութեան քարտէսին, որ կը

հովանաւորուի Միացեալ Նահանգներուն կողմէ: Արաֆատ, որ կը խօսէր ռուս պատուիրակ Անտրէյ Վտովինի հետ ունեցած տեսակցութեան աւարտին, ըսաւ, որ պաղեստինեան իշխանութիւնը պիտի խորհրդակցի արաբներուն հետ՝ վերջնական ու ամբողջական պատասխան տալէ առաջ: Վտովինի հետ տեսակցութեան

պահուն, Իսրայէլի մէջ իսրայէլացի պաշտօնատարներու հետ հանդիպումներ կ'ունենար Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն Տէյվիտ Սաթրեֆիտ: Աւելի ուշ ան հանդիպումներ պիտի ունենար նաեւ պաղեստինցի պաշ-

Ծար.՝ էջ 10

ՕԹԱՆԻ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՉ ԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ԶԻ ՎՆԱՍԵՐ ԶԱՅԱՍՏԱՆ - ՌՈՒՍԻԱ ԿԱՊԵՐՈՒՆ

Երէկ Երեւանի մէջ իր աշխատանքներուն սկսաւ ՕԹԱՆԻ «Գործընկերութիւն Յանուն Խաղաղութեան» ծրագիրին «Համագործակցութիւն» Լաւոյոյն Չանք - 2003» ռազմափորձերուն միջոցով: Անոր կը մասնակցին 17 երկիրներու ռազմական կառոյցներ:

Ծար.՝ էջ 3

«Փիցցա ՉԱՐԹ» ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐԸ ԹԻՐԱԽ

ՀԱՐԵԹ ՍԱԽՐԻ, ՂԱԶԻՐԻ ԵՒ ԹՐԻՓՈԼԻՒՄԵՋ ՊԱՅԾՈՒՄՆԵՐ

Երեկ առաւօտեան կանուխ ժամերուն Հարեթ Սախրի, Ղազիրի եւ Թրիփոլի մէջ պատահեցան պայթումներ, որոնց թիրախ հանդիսացան «Փիցցա Հարթ» ճաշարաններուն երեք մասնաճիւղերը:

Ամէնէն ուժեղ պայթումը պատահեցաւ Թրիփոլի մէջ, ուր առաւօտեան ժամը 4:30ին «Փիցցա Հարթ»-ի բոլոր ցուցափեղկերուն ապակիները փշրուեցան:

Նոյն ժամերուն երկու այլ ուժեղ պայթեցան Մասնաբլթեյի մայրուղիին վրայ գտնուող «Փիցցա Չարթ» ճաշարանին եւ անոր դիմաց գտնուող «Տիւրքի» ճաշարանին առջեւ:

Թրիփոլի մէջ պայթումին վայրը այցելեց Կիււորական ատեանին մօտ կառավարութեան ներկայացուցիչ դատախազ Մարուն Չախուր, ինչպէս նաեւ ներքին ապահովութեան ուժերու հիւսիսի հրամանատար Կոր. Խրատըր Բալէյի:

Չախուր յայտնեց, որ Թրիփոլի եւ ժուլիէի շրջաններուն մէջ միեւնոյն ժամուն պատահած են պայթումները: Ան ըսաւ, որ Թրիփոլի մէջ վետեղուած ուժերը 400 կրամ կը կշռէր: Ան նշեց, որ հետաքննութեան աշխատանքները սկսած են եւ յոյս յայտնեց, որ անոնք դրական արդիւնքներու կը հասնին:

Շարք՝ էջ 3

ՊԸՐՐԻ ԵՒ ՄԸՐ ԲԵՆԱՐԿԵՑԻՆ ԵՐԿԻՐԸ ՅՈՒՋՈՂ ՀԱՐՅԵՐԸ

Խորհրդարանի նախագահ Նեպիի Պրրի երեկ ընդունեց ներքին գործոց եւ քաղաքապետութեանց հարցերու նախարար Էլիաս Մըրը, որուն հետ քննարկեց ընդհանուր հարցերը:

Պրրի ընդունեց նաեւ Լիբանանի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպանատան գործավար Քարոյ Քալիլը, Միջազգային Բարգաւաճման Ամերիկեան Գործակալութեան Լիբանանի բաժանմունքի տնօրէն Ռաուֆ Եուսէֆը եւ խորհրդարանի արտաքին հարցերու ընդհանուր քարտուղար Պիլալ Շարարան: Հանդիպումին լիբանանեան խորհրդարանին եւ նշեալ գործակալութեան միջեւ փոխհասկացողութեան համաձայնութիւնը երկարատեւեցաւ մինչեւ Մարտ 2004՝ բարելաւելու համար լիբանանեան խորհրդարանին սահմանադրական, վարչական եւ արհեստագիտական կարողութիւնները:

Պրրիի այցելեցին Հիւսիսի փաստաբաններու սենտիքայի նախագահ Խալոսն Նաժար եւ սենտիքայի անդամները:

Պրրի նաեւ ընդունեց օդաչուներու սենտիքայի նախագահ Մահմուտ Հումանին, որ ներկայացուց օդաչուներու պահանջները: Պրրի անմիջապէս հեռաձայնային հաղորդակցութիւն մը ունեցաւ «Միտլ Իսթ» օդանաւային ընկերութեան ընդհանուր տնօրէն Մոհամէտ Հուրի հետ եւ պահանջեց հարցերը տեղւոյն վրայ լուծել:

ԴԱՄԱՍԿՈՍ ԴԱՄԱՍԿՈՍ ՄԱՀԱԶԴ

- Տէր եւ տիկին Նուպար Մելիքեան եւ զաւակունք
  - Տէր եւ տիկին Անդրանիկ Մելիքեան եւ զաւակունք
  - Տէր եւ տիկին Նուպար Թաւուքեան եւ զաւակունք
  - Տէր եւ տիկին Թաւուքեան եւ զաւակունք
  - Տէր եւ տիկին Սուրէն Օվիկեան եւ զաւակունք
  - Վանյեան ընտանիք
  - Տէրտէրեան ընտանիք
  - Ասատուրեան ընտանիք
  - Մահաբեկեան ընտանիք
  - Շիրանեան ընտանիք
  - Աթոյեան ընտանիք
  - Քէչեքեան ընտանիք
  - Տուտազեան ընտանիք
  - Ալվազեան ընտանիք
  - Թէքէրեան ընտանիք
  - Փոլատեան ընտանիք
  - Խրատըրեան ընտանիք
  - Պաղտատեան ընտանիք
  - Արրահամեան ընտանիք
- եւ համայն ազգականներ կը գլուխը իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, հօրաքրոջ, գործնչին եւ հարազատին՝

ԼՈՒՍՆԹԱԳ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ (Ծնեալ Խարբերդ, 1924ին)

մահը, որ պատահեցաւ Երկուշաբթի, 11 Նոյեմբեր 2002ին առաւօտեան ժամը 2:30ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուզարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, 11 Նոյեմբեր 2002ին, Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ:

- Ներկայ ընդունիլ իբրեւ մահազո:
- Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին Անդրանիկ Մելիքեանի բնակարանը, Չորեքշաբթի 13 Նոյեմբերին, երեկոյեան ժամը 5:00էն 9:00:

ԴԱՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԴԵՐԸ ԿԵՆՍԱԿԱՆ Է

Կ'ԸՍԵ ԶՕՐ. ԼԱՀՈՒՄ

Նախագահ ԿՕՐ. Էմիլ Լահուտ երեկ յայտնեց, որ կը վստահի դատական իշխանութեանց արդարութեան եւ անկախութեան՝ շեշտելով անոնց կենսական դերը. պաշտպանելու համար օրէնքի եւ հաստատութեան կառուցումը:

Նախագահ Լահուտ ըսաւ, որ պետութիւնը չի գոյատեւեր, եթէ իր բոլոր հաստատութիւնները միասնական չեն եւ օրէնքները չեն կիրարկուիր՝ նկատել տալով, որ դատական իշխանութիւններուն պատասխանատուութիւնը կենսական է, որպէսզի լիբանանցիները կարենան վստահիլ իրենց պետութեան՝ ի մտի ունենալով, որ կան մարմիններ, որոնք տէր կը կանգնին իրենց իրաւունքներուն եւ օրէնքներուն գործադրութեան:

Նախագահ Լահուտ յայտնեց, որ դատական իշխանութեանց չարիք հասցնելը հայրենիքին եւ անոր սահմանադրական հաստատութիւններուն չարիք հասցնելը նշանակէ եւ կը սպառնայ երկրին վարչակարգին: Նախագահ Լահուտ շեշտեց, որ ռեւէ անհատ կամ որեւէ փորձ դատական իշխանութեանց պատկերը աղտաւղելու՝ իր դէմը պիտի գտնէ պետութիւնը:

Նախագահը կոչ ուղղեց բոլոր դատա-

Զօր. Լահուտ ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարի Գերկայացուցիչ Սթեֆան տը Միսթուրայի հետ քննարկեց շրջանային քաղաքական բեմը յուզող հարցերը

խաղներուն՝ խիղճով իշխելու եւ նեցուկ կանգնելու օրէնքին՝ որեւէ որոշում տալու պարագայի. ինչպէս նաեւ՝ քայլ պահելու քարաւաճման եւ արդիականութեան հոլովոյթին հետ:

Նախագահ Լահուտ նշեալ յայտարարութիւնները կատարեց Պաապտայի մէջ արդարութեան նախարար Սամիր Շըպըր, դատական իշխանութեան գերագոյն խորհուրդի դատախազ Թանիոս Խուրի եւ խորհուրդին ութ անդամները ընդունած ժամանակ: Տղատախաղները իրենց երդումը կատարեցին նախագահ Լահուտի ներկայութեան: Հանդիպումին ներկայ էր նաեւ ընդհանուր դատախազ Ատնան Ատտուլ:

Նախագահական պայտի հիւրերէն էին նաեւ նախկին վարչապետ Սելիմ Հըս, որ նախագահ

Լահուտի հետ քննարկեց տեղական եւ շրջանային իրադարձութիւնները, ինչպէս նաեւ երկրի տնտեսական կացութիւնը:

Նախագահ Լահուտ ընդունեց ճարտարարէւստի նախարար Ալի Քանսոն, որուն հետ քննարկեց ընդհանուր հարցեր, յատկապէս «Միտլ Իսթ» օդանաւային ընկերութեան օդաչուներուն հարցը. ինչպէս նաեւ՝ Ընկերային Ապահովագրութեան Ազգային Սնտուկին առնչուած հարցեր:

Նախագահ Լահուտի այցելեցին նաեւ հարաւի մէջ ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարի ներկայացուցիչ Սթեֆան տը Միսթուրա եւ Ֆրանսախօս երկիրներու Կազմակերպութեան մէջ նախագահ Լահուտի ներկայացուցիչ Շարլ Ռոպը:

ՎԱՐՉՈՒ ՅԱՐԿԱՔԱՄԻՆ
● Պուրճ Համուտ, «Արմենիա» պողոտայ, Քաղաքապետարանի մօտ, Ա. Երկ, գրասենեակի կամ դարձմանտան յարմար: Ըն. 01-256015:

ԿՈՒՉՈՒԻ
● Կարպետ ոսկերիչ մը (ստեղծ): Դիմել հեռ. 03-719404, պրն. ժոզէֆին:

ԿՈՒՉՈՒԻ
● Արական հագուստի վաճառատան մը մէջ վաճառող փորձառու օրիորդ մը: Ըն. 03-821600:

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱՔԱՄԻՆ
● Սրահի շրջան, «Կարին 1», 240 քառ. մետր տարածութիւն, գեղատեսիլ դիրք, լողազանգ, յարմար գին: Ըն. 03-627469:

ՁԵՅՈՒՆԻ ԲԱՋԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՍԿԻՆ ԽԱՉՔԱՐԻ ՁԵՏԵՂՈՒՄ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Ուրախութեամբ կը յայտնենք, ընդհանրապէս մեր ժողովուրդի զաւակներուն եւ մասնաւորաբար զԵթովպիայի հայրենակիցներուն որ, Կիրակի, 24 Նոյեմբեր 2002ին, Աճախիսի մայրավանդէն մերս, պատարագի աւարտին տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգիստ Արծնեթոյն Ձէթովնի նահատակներու հոգւոյն, ապա՝ յաջարի զետեղման արարողութիւն:

Խաչքարը նուիրուած է Ն. Ս. Օ. Տ. Ս. ԱՐԱՍ Ա. կաթողիկոսին, Ձէթովնի Հայրենակցական Սիոնեան կողմէ, ի յիշատակ Ձէթովնի քաջամարտիկներուն:

Այս արարողութեան հրահրուած են մեր ժողովուրդի զաւակներն ու հայրենակիցները:

ՁԵՅՈՒՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Շ. Յ. Դ. ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅ ԴԱՏԻ ՄԱՐՄԻՆ «ARMENIA: GENOCIDE DENIED»

Վաւերագրական ֆիլմի ցուցադրութիւն

Սփռուած՝ Աւստրալիոյ պետական «SBS» պատկերասփիւռի կայանի «DATELINE» հաղորդաշարէն:

Ցուցադրութենէն ետք խօսք կ'առնէ ֆիլմի հեղինակ՝ **MATTHEW CARNEY**

Տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ, 15 Նոյեմբեր 2002, երեկոյեան ժամը 8:00ին, «Աղբալեան - Շ.Ա.Ը.Ս.» մարզադաշտակալային համալիրի «Սերժ Թովմասեան» սրահին մէջ:

ՇՐԱԽԵՐ

ՀԱՐԻՐԻ ՇԻՐԱՔԻ ՀԵՏ ՔՆՆԱՐԿԵՑ «ՓԱՐԻՉ-2»Ի ԿԱՊՈՒԱԾ ՀԱՐՅԵՐ

Վարչապետ Ռաֆիք Հարիրի երեկ Փարիզի մէջ Ֆրանսայի նախագահ ժաք Շիրաքի հետ քննարկեց «Փարիչ-2» ժողովին առնչուած հարցերը:

Հարիրի ժողով մը գումարեց նաեւ «Փարիչ-2»-ի կազմակերպական աշխատանքի պատասխանատու Միշէլ Քանտիսիէնի հետ: Ժողովին մասնակցեցան Ֆրանսայի գանձարկղի տնօրէն Ժան Փիեռ Ժոլին, ինչպէս նաեւ ֆրանսացի բարձրաստիճան պաշտօնատարներ ու դիւանագետներ: Լիբանանեան կողմէն ներկայ էին Կեդրոնական Դրամատան կառավարիչ Ռիատ Սալամէ, վարչապետ Հարիրիի եւրոպական հարցերու խորհրդական Պասիլ Եարէտ եւ

Շարք՝ էջ 3

ՖԱՐԷՍ. «ՓԱՐԻՉ-2» ԺՈՂՈՎԸ ՏԵՂԻՆ Է

Փոխ վարչապետ Խամ Ֆարէս երեկ յայտարարեց, որ «Փարիչ-2» ժողովին նախաձեռնութիւնը տեղին է: Ան դրուատեց բոլոր ջանքերը եւ իրագործումները, որոնք կը միտին բարելաւել Լիբանանի տնտեսական վիճակը:

Ֆարէս նկատել տուաւ, որ Ֆրանսայի նախագահ ժաք Շիրաք եթէ ապահոված չլըլար ժողովին յաջողութիւնը, կոչ չէր ուղղեր կայացրնելու պայն եւ չէր հովանաւորեր պայն:

Ֆարէս նշեց նաեւ, որ նախագահ ԿՕՐ. Էմիլ Լահուտ եւ վարչապետ Ռաֆիք Հարիրի իրենց կարելին կ'ընեն չեղոքացնելու համար ժողովուրդին մօտ տնտեսական կացութեան ստեղծած երկիւղներն ու մտահոգութիւնները:

Ֆարէս դրուատեց նաեւ խորհրդարանին կեցուածքը, ինչ կը վերաբերի կառավարութեան ներկայացուցած ծրագիրներուն գործադրութեան:

ԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

Ընկերային հարցերու պետական նախարար Ասատ Տիպա երեկ նախագահեց «Ռիվիերա» պանդոկին մէջ Ֆրանսախօս երկիրներու Կազմակերպութեան բնակեցման հարցերու յատուկ 27րդ խորհրդաժողովին բացման նիստին:

Այս առիթով Տիպա յայտարարեց բնակեցման նոր ծրագիր վը, որ կը վերաբերի սահմանափակ եկամուտով ընտանիքներուն:

Ծրագիրին հիմամբ, առանց առաջին վճարումի բնակարաններ պիտի շնորհուին եւ տան վարձքը պիտի համեմատեցուի ենթակային դրամական մուտքին հետ պայմանաւ, որ վարձքերը չզերապայտեցնու մուտքին 20 առ հարիւրը:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱՅ Է Հ. Յ. Դ. ԼԵՍԻ

2003Ի ՊԱՏԻ ՕՐԱՅՈՅՅԸ

Հ. Յ. Դ. ԼԵՍ. 30ամեակ

1973 2003

ՍԱԿ 10,000 ԼԻԲ. ՈՍԿԻ

Միջապալին Քաղաքական Կեանք

ՊՐԱԶԻԼԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՆԱԽԱԳԱՀ ԼՈՒԼԱՅԻ ԳԻՄԱԳՐԱԿԱԾ ՄԱՐՏԱՀՐԱԿԵՐՆԵՐԸ

Պրազիլի ձախակողմեան նախագահ Լուիս Իկ-նասիո Լուլա Տա Միլիվա նախագահական իր պաշտոնը կը ստանձնէ ոչ այդքան բարեգուշակ պայմաններու մէջ: Թէեւ Պրազիլ աշխարհի 6րդ մեծագոյն տնտեսութիւնը ունի, սակայն, միւս կողմէ, անոր վրայ բարդուած է աշխարհի ամէնէն մեծ պարտքերէն մէկը՝ շուրջ 260 միլիարտ տոլար:

Ազատ շուկայի վերաբերեալ պահպանողական քաղաքականութիւնը, գոր կերպով անհաշիւ նախագահ Ֆեռնանտո Էնրիքէ Քարտոզա, չէ յաջողած Պրազիլը դուրս բերել հետզհետէ սրող տնտեսական տագնապէն, հակառակ այն իրողութեան, որ այդ քաղաքականութիւնը խորքին մէջ արտայայտութիւնն էր Միջազգային Դրամական Ֆոնտի դրամատէրերու կամքին: Քարտոզայի իշխանութեան օրերուն անգործներուն տոկոսը կրկնապատկուելով հասաւ 8,2 առ հարիւրի: Կ'ակնկալուէր, որ տնտեսութիւնը օգտուի ազատ շուկայի քաղաքականութենէն, սակայն փոխառութեան տոկոսներու արձանագրած հսկայական բարձրացումը անկարելի դարձուց տնտեսական որեւէ երկարաժամկէտ շահարկումը: Կարճ տեւողութեան վրայ կատարուած ներդրումները բաւարար չէին կայունացնելու տնտեսութիւնը մը, որ երկարաժամկէտ շահարկումներու եւ գործարարներու վստահութեան կը կարօտի:

Ընտրական երկրորդ փուլին Լուլայի համոզիչ յաղթանակին պատճառները իր խոստումներն էին, որոնք թէեւ խոտոր կը համեմատէին Միջազգային Դրամական Ֆոնտի յանձնարարութիւններուն, այսուհանդերձ համոզիչ թուեցան փողովուրդին: Տարբեր առիթներով Լուլա յայտարարած է, թէ աշխատանքի տեղեր պիտի ստեղծէ, աղքատներուն հողային տարածքներ պիտի յատկացնէ, նեցուկ պիտի կանգնի կաղացող ճարտարարուեստներու, առողջապահական եւ կրթական համակարգներուն համար դրամ պիտի ապահովէ եւ տուրքերը պիտի պակսեցնէ: Արտաքին պէտք, այս բոլորը կը կարօտին նիւթական հսկայ գուժարներու, գորս Պրազիլ չունի: Հետեւեալը Լուլա դատապարտուած է իր իշխանութեան առաջին օրերէն իսկ կամ իրեն թուէր կողմերը յուսախաբ ընել, կամ հարցեր ստեղծել Միջազգային Դրամական Ֆոնտին եւ շահարկումներ կատարողներու հետ:

Պրազիլի տնտեսական դժուարութիւններուն առանցքը կը կազմէ հարստութեան խիստ անհասարակ բաժանումը: Պրազիլի հարուստ փոքրամասնութիւնը շատ հարուստ է, իսկ երկրին բնակչութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը՝ շատ աղքատ: Եթէ Լուլա գտնէ ձեռք Պրազիլի աւանդական տէրերը հակաշահութիւնը, զարգացած եւ ուսեցած միջակ խաւին աջակցութիւնը պահպանելու եւ միաժամանակ միլիոնաւոր աղքատներու տուած իր խոստումներէն գէթ մաս մը իրագործելու, ապա ան հաւանաբար կարենայ օտարերկրացի շահարկողներու հետ լեզու գտնել:

Լուլայի սպառնացող մեծագոյն վտանգը կը գայ Պուլի վարչակարգէն, որ հաշտ աչքով պիտի չնայի ընկերվարական մը կատարելիք փոփոխութիւններուն: Սակայն եթէ Լուլա յաջողի բարեկարգումի իր ծրագրերը ներկայացնել իրեն հաւասարապէս ընկերային եւ տնտեսական զարգացումը գոհացուցիչ նախագիծ, ապա հաւանաբար կարելի է Ուաշինգթոնը հակակռուել: Հարցը այն է, որ եթէ Պրազիլի նոր վարչակարգը որոշ գումարներու ստեղծում եւ հողերու սեփականազրկում կատարէ, այդ մէկը ոչ միայն պիտի խրախուսէ օտարերկրացի շահարկողները, այլ նաեւ կրնայ օգտագործուիլ Լուլայի հակառակորդներուն կողմէ՝ սահմանադրական օրէնքի մը հիմամբ Լուլայի հրաժարումը պահանջելու համար:

Սակայն նոյնիսկ եթէ Լուլայի իշխանութիւնը ձախողութեան դատապարտուած կամ կարճատեւ ըլլայ, իրողութիւնը կը մնայ անփոփոխ. երկրին մեծահարուստները պէտք է իրենց տնտեսական գերակայութիւնը պահեն: Իրեքայնորդ նախագահներ ձախողած են այս մէկը իրագործելու, սակայն թերեւս ձախակողմեան Լուլա կարենայ կատարել այդ մէկը: Բայց ժամանակը անոր կողքին չէ, հետեւեալը ան պէտք է շարժի արագ եւ հաստատ քայլերով:

ԻՐ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՐԱՆՅՈՒՑԱԾ «ԿԱՊՈՅՏ ՀՈՍԱՆՔ» ԿԱԶՄՏԱՐԸ ՅԱՌԱՋԽԱՂԱՅՔ ԿԸ ՊԱՏՃԱՌԷ ՌՈՒՍ-ԹՐԲԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԵՋ

Ռուսական բնական կազը թուրք սպառողներուն հասցնելու նպատակով մէջտեղ եկած «Կապոյտ Հոսանք» կազատարի ծրագրերին կառուցումը վերջ գտաւ 20 Հոկտեմբերին: Սակայն թուրք տնտեսագէտները աւելի նուազ գրաւելու եւ նուազ հակասական պատկեր մը տուին կազատարին, քան ինչ որ էր ծրագրերը «ծնած» օրերուն:

Ծրագիրը ֆինանսաւորող ռուսական «Կազփրոմ» ընկերութիւնը աւելի նուազ քանակութեամբ կազ պիտի արտադրէ, քան նախնական ծրագրերը: Ըստ «Կազփրոմ»-ի, կազատարը 4 միլիարտ խորանարդ մեթր կազ փոխադրելու կարողանալու թիւն ունի եւ մինչեւ 2007 թուական անիկա 16 միլիարտ խորանարդ մեթր կազ հասցուցած պիտի ըլլայ Անգարա: Սակայն անոր հետ կապուած հեռանկարները կը ճատուցանեն:

Ծրագրերը տնտեսական հարցերը պատճառ դարձած են, որ երկրորդ 4էն 2 միլիարտ խորանարդ մեթրի նուազեցնել 2003ի իր գնելիք բնական կազին քանակը: Յստակ չէ տակաւին, թէ «Կապոյտ Հոսանք»-ի հեռանկարներուն կրճատումը ինչ ազդեցութիւն պիտի ունենայ յառաջատակէն: 20 Հոկտեմբերին թրքական Սամսոն քաղաքին մէջ ռուսները նախարար Ջեքի Սաքաւին կողմէ կազատարին միացման խորհրդանշական արարողութիւնը նշեց ամբողջացումը ծրագրի մը, որ ուղղակի կը համարէին երկու երկիրներուն միջեւ թշնամութեան ճշմարտութիւնը:

Ռուսական տնտեսութեան զարգացման եւ թրքական շուկային բաւարարման: Ռուսիոյ լեռնային շրջաններէն անցնող կազատարին երկու քիլոմետր բաժնիին ամբողջացումէն ետք, կազատարին փորձարկումը պիտի կատարուի Դեկտեմբերի կէսերուն: Ըստ «Կազփրոմ»-ի, կազատարը 4 միլիարտ խորանարդ մեթր կազ փոխադրելու կարողանալու թիւն ունի եւ մինչեւ 2007 թուական անիկա 16 միլիարտ խորանարդ մեթր կազ հասցուցած պիտի ըլլայ Անգարա: Սակայն անոր հետ կապուած հեռանկարները կը ճատուցանեն:

Ծրագրերը տնտեսական հարցերը պատճառ դարձած են, որ երկրորդ 4էն 2 միլիարտ խորանարդ մեթրի նուազեցնել 2003ի իր գնելիք բնական կազին քանակը: Յստակ չէ տակաւին, թէ «Կապոյտ Հոսանք»-ի հեռանկարներուն կրճատումը ինչ ազդեցութիւն պիտի ունենայ յառաջատակէն: 20 Հոկտեմբերին թրքական Սամսոն քաղաքին մէջ ռուսները նախարար Ջեքի Սաքաւին կողմէ կազատարին միացման խորհրդանշական արարողութիւնը նշեց ամբողջացումը ծրագրի մը, որ ուղղակի կը համարէին երկու երկիրներուն միջեւ թշնամութեան ճշմարտութիւնը:

Ծրագրերը տնտեսական հարցերը պատճառ դարձած են, որ երկրորդ 4էն 2 միլիարտ խորանարդ մեթրի նուազեցնել 2003ի իր գնելիք բնական կազին քանակը: Յստակ չէ տակաւին, թէ «Կապոյտ Հոսանք»-ի հեռանկարներուն կրճատումը ինչ ազդեցութիւն պիտի ունենայ յառաջատակէն: 20 Հոկտեմբերին թրքական Սամսոն քաղաքին մէջ ռուսները նախարար Ջեքի Սաքաւին կողմէ կազատարին միացման խորհրդանշական արարողութիւնը նշեց ամբողջացումը ծրագրի մը, որ ուղղակի կը համարէին երկու երկիրներուն միջեւ թշնամութեան ճշմարտութիւնը:

Լի մակարդակներու: Արդէն իսկ թուրքիա իր բնական կազին երկու երրորդը կը ստանայ Ռուսիայէն, եւ «Կապոյտ Հոսանք» ծրագրերը աւելիով պիտի շեշտէ Ռուսիայէն անոր կախեալ ըլլալը:

Սակայն վերջին տարիներուն թուրքիա կը ջանայ տարբեր ուղղութիւններով աշխատիլ ինքզինք վերածելով կասկածի դեմքի քարտէսի ու կազը դէպի Եւրոպա հասցնող «ցրուելի» մը: Ան կը մասնակցի ազդու պայմանագրի Եւրոպայի հետ (24 Յունիսին երկու երկիրներուն միջեւ ծագած հարցերու պատասխանումը համար կազի հայթայթումը 2001 Դեկտեմբերին գործարկման դրուած կազատարի մը համար) (24 Յունիսին երկու երկիրներուն միջեւ ծագած հարցերու պատասխանումը համար կազի հայթայթումը դարձեց ցրուեցաւ իրանի կողմէ):

Թուրքիա նաեւ բնական կազ կը գնէ Ալճե-րիայէն եւ Եգիպտոսէն՝ յաճախ առեւտրական «խաղերով» գեղջ պահահո-վելով: Տեղեկութիւններու համաձայն, թուրքիա 9 տոկոսի գեղջ ստացաւ «Կազփրոմ»էն եւ կարծիք քանակութիւններ վարեց թեհրանի հետ՝ 2006ին աւարտող թուրքիոյ վրայ, որ կրնայ հասնիլ անսանձե-

նախնական խոստումներուն համաձայն, թուրքիոյ պահանջը աճ չարձանագրեց, «Կապոյտ Հոսանք»-ին գոյութիւնը մտահոգութիւն պատճառած է շրջանի հայթայթումը ներքին, որոնք կը վախնան, թէ այս վերջինիս անյազութիւնը կրնայ իրենց գիններուն անկում պարտադրել:

Ներքին առումով, այդ ծրագրերը նաեւ լուրջ հակասութիւններ յառաջացուցած է, որոնք աւարտած են առանց հաստատ որոշումներու կայացման: 1997ին Մետաթ Երլմազ (որ օրին վարչապետ էր) ստորագրեց «Կապոյտ Հոսանք»-ին նախնական համաձայնութիւնը եւ շատ մը ամբաստանութիւններ դիմադրուեց, որոնք պատճառ դարձան անոր կառավարութեան տապալումին:

Այդ առկախ մնացած ամբաստանութիւններուն համաձայն, Երլմազի Մայր Հայրենիք կուսակցութիւնը, որ կը վայելէր առեւտրական մեծ ընկերակցութիւններու նեցուկը, քաջալիրեց «Կապոյտ Հոսանք»-ի ծրագրի իրագործումը յառաջ քշելու համար Ռուսիոյ հետ տնտեսական կապեր ունեցող ընկերութիւնները: Վրաստանի վրայով աւելի կարճ գիծ մը շրջանակներ հարցին ոչ մէկ համոզիչ պատասխան տրուեցաւ: Հիմա, որ թուրքիա որոշ վերապահութիւն կը ցուցարե-

րէ ծրագրերին նկատմամբ, այդ համաձայնութեան պատշաճութեան մասին հարցադրումները կրնան անգամ մը եւս սեղանի վրայ դրուիլ:

Ծրագրերին շուրջ հակասութիւնները կրնան մեղմացած թուիլ, սակայն անոնք անպայմանօրէն չեն լուծուած: Այսուհանդերձ թուրքիա կը փորձէ բնական կազ ստանալ քանի մը հայթայթողներէ՝ ամբողջովին Ռուսիայէն կախեալ չըլլալու համար: Համաձայնութիւնը գոյացուցած կառավարութիւնը արդէն լուծուեցաւ եւ թուրք-ռուսական յարաբերութիւնները կը զարգանան տարբեր ճակատներու վրայ:

Այլ խօսքով, «Կապոյտ Հոսանք»ը անկասկածօրէն զարկ պիտի տայ թուրք-ռուսական յարաբերութիւններուն, սակայն անիկա թուրք-ռուսական համագործակցութեան նոր էջ մը չի նշեց անպայման, ինչպէս շատեր ենթադրած էին: Գործնականօրէն կազատարի գետնուման փուլը արդէն ամբողջացած է, առանց բարդութիւններու: Սակայն պէտք է համբերեք եւ տեսնեք, թէ գործադրութեան փուլն ալ նոյն անդորրով կ'աւելնի անցնի՝ կամ ոչ:

ՄԵԼԻՆԻԹ ՔԱԹԻՔ «Եւրոպայի հարց» կայք

ԹՈՒՐԵՒՈՅ ՇՈՒՐՋ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԸՆԴՅԱՏԱԿԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌՈՒԹԵԱՆ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անգարայի Պետական անվտանգութեան դատարանը թուրքիոյ մէջ գործող գերմանական որոշ հաստատութիւններ ամբաստանած է «թրքական պետութեան անվտանգութեան դէմ ընդդէմ արտապատկառ զործուելու» թիւն ունի եւ մինչեւ 15 տարուան բանտարկութեան վճիռ պահանջած է այդ հաստատութիւններուն պատասխանատուներուն եւ անոնց թուրք գործակիցներուն համար:

«Բոնրատ Ատանէօր» հիմնարկի թուրքիոյ ներկայացուցիչ Ռոյֆ Շոն-պիլի, «Հէյնրիխ Պոլի» հիմնարկի թուրքիոյ ներկայացուցիչ Ֆիլիպ Զաթմա Ուրուր, «Յրետերիք էպլըթ» հիմնարկի տնօրէն Հանս Շումպերը եւ «Յրետերիք Համան» հիմնարկի թուրքիոյ ներկայացուցիչ Վոլֆկանկ Սաքաւինը օտար ամբաստանուած են պետութեան անվտանգութեան դէմ գաղտնի համագործակցութեամբ, ըստ թուրքիոյ քրէական օրէնսգիրքի 171րդ յօդուածին: 72 էջ ամբաստանագիրը պատրաստած է Անգարայի Պետական անվտանգութեան ատենակի նախկին դատախազը, որ վերջերս իր պաշտօնէն արձակուած էր սեռային գաղթականութեան մը պատճառով: Նշեալ հաստատու-

թիւններու պատասխանատուներու կողքին, ամբաստանուած են նաեւ Եգիպտոսի Պերլա մարտիկ կազմակերպիչները եւ հոն հանքագործութեամբ զբաղող միջազգային ընկերութեան մը պատասխանատու Օքթայ Բոն-հար, նշեալ գիւղին գերդապետը՝ Սաֆա Թաստարուան բանտարկութեան վճիռ պահանջած է այդ հաստատութիւններուն պատասխանատուներուն եւ անոնց թուրք գործակիցներուն համար:

«Գերմանական քաղաքական հիմնարկներու պատուիրուած է մեր երկրին ամբողջականութեան եւ աշխարհիկ կարգերուն դէմ գործունէութիւն տանիլ, որուն պիտի, «Հէյնրիխ Պոլի» հիմնարկի թուրքիոյ ներկայացուցիչ Ֆիլիպ Զաթմա Ուրուր, «Յրետերիք էպլըթ» հիմնարկի տնօրէն Հանս Շումպերը եւ «Յրետերիք Համան» հիմնարկի թուրքիոյ ներկայացուցիչ Վոլֆկանկ Սաքաւինը օտար ամբաստանուած են պետութեան անվտանգութեան դէմ գաղտնի համագործակցութեամբ, ըստ թուրքիոյ քրէական օրէնսգիրքի 171րդ յօդուածին: 72 էջ ամբաստանագիրը պատրաստած է Անգարայի Պետական անվտանգութեան ատենակի նախկին դատախազը, որ վերջերս իր պաշտօնէն արձակուած էր սեռային գաղթականութեան մը պատճառով: Նշեալ հաստատու-

«Օրինակի համար, քաղաքական որոշ ուժի մը կամ ընդդէմադիր խմբակցութեան մը նեցուկ կանգնելը դիւանագիտական ներկայացուցիչներուն արտօնուած է: Այս պատճառով ալ ստեղծած են այս հաստատութիւններու դրու-թիւնը: Նպատակը վարչակարգին ընդդէմացողներուն հետ յարաբերութիւններ հաստատելն է, միաժամանակ առանց առիթ տալու քաղաքական մակարդակի տագնապի մը»:

Ամբաստանագիրը դիտել կը տայ, որ գերմանական հաստատութիւնները թէեւ կ'աւելնին գերմանական քաղաքական տարբեր կուսակցութիւններու, այսուհանդերձ ոչ կառավարական կազմակերպութիւններ են, որոնք կը գործեն Գերմանիոյ դեսպանին վերահսկողութեամբ: Անոնց նպատակն է միջամուխ ըլլալ երկրին ներքին խնդիրներուն եւ նոյնիսկ հակաշիտ հաստատել երկրին վարչակարգին վրայ, կը պնդէ թրքական ատենակ: «Գերմանական հաստատութիւնները կը շեշտեն թուրքիոյ մէջ ցեղային, կրօնական եւ դաւանական տարբերութիւններուն վրայ՝ փորձելով խորացնել զանոնք, տկարացնելու համար պետութիւնը, նշած է ամբաստանագիրը՝ աւելցնելով,

որ անոնց վերջնական նպատակը թուրքիոյ մէջ դաշնակցային համակարգի մը հաստատումն է՝ կեդրոնացեալ վարչա-ձեւին փոխարէն:

«ԹԵՐԵՒՈՅ ՏԵՅԼԻ ՆՈՒԹՁ»

ԱՅՀԻԼ ԻՐԱՐՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿԸ, ԿԱՆԽԱՐԳԻԼԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿՈՒՐԾՔԻ ՔԱՂՅԿԵՂԸ, ST. MARC ԱԽՏԱԾԱՆԱԶՄԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՆԵՏ ԳՈՐԾԱԿՅԱԲԱՐ ՆՈՅԵՄԲԵՐ ԱՄՍՈՒԱՆ ԸՆԹԱՅՔԻՆ Կ'ԸՆԾԱՅԷ ՅԱՏՈՒԿ ԱՌԻԹ՝ MAMMOGRAPHIE + ECHO 50000 L.Ո. ՓՈՒՄԱՆ 150000 L.Ո. ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵԱՆ ԱՅԿԻՆԻ ԳՐԱՍԵՆԱԿԻՆ ՄԵՋ, ԱՄԵՆ ՕՐ ՍՈՒՄՈՏԵՆ ԺԱՄԱՆ 8:30ԷՆ 4:30: ՍԱՆՍԱՆԱՓԱԿ ԹԻՌՈՎ ԿՏՐՈՆԵՐ

ԱՅՍ ԱՌԻԹՈՎ ԻՒՐԱԳԱՆՉԻՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒՄ ԶԵՐՕ-ՐԵՆ ՊԻՏԻ ՕԺՏՈՒՄ MEDNETԻ INFO-SANTE ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՁԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԵՌԱԶԱՅԵԱՅԻՆ ՍՊԱՍԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՋ ՍԱՐԳՈՒԱՆ ՔԱՐՏՈՎ:

ԱՅՀԻԼ ԱՅԵՏԻ ԾԷՆՔ, Բ. ՅԱՐԿ ՀԵՌ. 242556/7

Խմբագրական «ԱՐԱՊ ՆՈՒԹՁ»-ի

ՀԱՅ ԵՒ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐ

Հայ եւ փորթուգալցի ժողովուրդներուն միջեւ ծագումնաբանական առնչութիւններուն, Փորթուգալի մէջ հայկական հին հետքերուն, հայ իշխանութիւնի մը Փորթուգալ հաստատման եւ անկէ սերած ընտանիքներուն ունեցած դերակատարութեան, փորթուգալցի կրօնաւորներու հայոց մէջ գործունէութեան, Կիլիկիոյ եւ Փորթուգալի արքունիքներուն ազգականական կապերուն ու եկեղեցական յարաբերութիւններուն անդրադարձած ենք նախապէս, առանձին յօդուածներով: Այդ յարաբերութիւնները շարունակեցին զարգանալ հետագային, երբ փորթուգալական խաչակիր ուժեր Արեւելք մտան, Ալյասի նաւահանգիստէն դէպի Փորթուգալ առեւտուրը աշխուժացաւ, իսկ Սանթիակո տը Գոմփոսթելայի սրբավայրը հայ եւ փորթուգալցի ուխտաւորներու հանդիպման կայանի վերածուցաւ: Իրենց մօր կողմէ հայկական ծագումով Քասթրօ ընտանիքին դերակատարութիւնը հետզհետէ աւելի շեշտուեցաւ:

ՏԻՆԻՉ Ա. ԹԱԳԱՒՈՐ

Աֆոնսօ Գ. Թագաւորին յաջորդեց զաւակը՝ Տինիչ. ան ծնած էր 9 Հոկտեմբեր 1261ին եւ 1279ին գահ բարձրացաւ իբրեւ Փորթուգալի վեցերորդ թագաւոր:

Տինիչ, որ Ֆրանսական եւ քասթիլիական զորականութիւն ուսած բանաստեղծ էր, 1290ին Լիզբոնի մէջ Հիմը դրամ Փորթուգալի առաջին համալսարանին: Փորթուգալի եւ Քասթիլիոյ միջեւ վերջնական սահմանագիծ մը հաստատելու առաջադրանով՝ ան 1297ին Քասթիլիոյ հետ Ալբանիսէսի դաշինքը կնքեց, որուն հիմամբ Ալբանի վրայ Փորթուգալի գերիշխանութիւնը օրինական դարձաւ, երկու պետութիւններուն սահմանները ճշդուեցան եւ անոնց միջեւ քաղաքական միութիւն հռչակուեցաւ:

Տինիչ Ա. հետեւողական աշխատանք տարաւ արքունիքին հեղինակութիւնը զօրացնելու նպատակով. ան առաջին հերթին մասնաւոր օրէնքներ հրատարակեց՝ այդպէսով միջամտելով տեղական իշխանութիւններու գործերուն, որմէ ետք սկսաւ պայքարիլ ազնուական տուններուն դէմ՝ սահմանափակելու համար անոնց ուժը. տարիներու պայքարէ ետք ազնուականները ստիպուեցան տեղի տուին թագաւորին վճարական կեցուածքին առջեւ՝ ընդունելով արքունիքին գերիշխան կամբը: Տինիչ Ա. միաժամանակ պայքար մղեց հոգեւորականութեան դէմ, յատկապէս՝ հոգային հարցին շուրջ, որովհետեւ եկեղեցին տէր էր ընդարձակ կայունածներու, եւ թագաւորը տարբեր միջամտութիւններով աշխատեցաւ զբաւելլ անոնց մէջ վստահ:

ՓՈՐԹՈՒԳԱԼՆ ԽԱՉԱԿԻՐՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԵՋ

Փորթուգալ Տինիչ Ա. թագաւորի քսանամեայ գահակալութեան տարիներուն ներքնապէս կազմակերպուած ու միաձոյլ կարեւոր ուժ դարձած էր. Տինիչ թագաւոր կ'աշխատէր նաեւ Փորթուգալը արտաքին քաղաքականութեան մէջ տիրական ներկայութեան վերածելու եւ ազդեցութեան գոտիներ տարածելու: Յարմար առիթը ներկայացաւ, երբ թաթարներուն կազան խանը, որ Կիլիկիոյ հայոց Հեթում Ա. թագաւորին դատեր հետ ամուսնացած էր, ուրացաւ իսլամութիւնը, ընդունեց քրիստոնէական հաւատքը եւ աներոջ թոռան՝ Հեթում Բ-ի դրոշմին վրայ պատերազմ յայտարարեց իսլամ սարակիստներուն դէմ՝ ազատագրելու համար Երուսաղէմը:

Պատերազմին ձեռնարկելով՝ կազան խան կողմէ զինուոր հաստատուած Տաճարական եւ Հիւրընկալներու միաբանութիւններուն, որպէսզի օգնեն իրեն:

Այս ժամանակ խառնակ վիճակի մատնուած էր Կիլիկիա. Հեթում Բ. թագաւոր 1296ին եղբոր՝ Սմբատի կողմէ գահընկէց եղած եւ բանտարկուած էր Բարձրբերդի մէջ, իսկ 1298ին

գահը գրաւած էր անոնց եղբայրը՝ Կոստանդին. գահակալական կուրուքներն օգտուելով՝ 1298ի գարնան եզրիպտական եւ շրջակայ ամիրայութիւններու զօրքերը նուաճեցին Կիլիկիոյ հարաւարեկեան շրջանները՝ շարք մը բերդաքաղաքներով: Բայց 1299ին հայ իշխանները գահին վրայ վերահաստատեցին Հեթում Բ-ը:

Արեւելքի այս խառնակ վիճակին եւ կազան

խանի ձեռնարկած պատերազմին լուրը առնելով՝ Տինիչ թագաւոր երեք հազար խաչակիր զինուորներ պատրաստեց եւ իր տան գլխաւոր բարապան Ժուան Սիմոնի գլխաւորութեամբ՝ 1299ի առաջին ամիսներուն զանոնք Արեւելք ղրկեց, որպէսզի երթան Սուրբ վայրերը՝ երկու տարուան համար, ծառայելով Աստուծոյ եւ իր հոգիի փրկութեան համար:

Փորթուգալական զօրքերը Արեւելք հասնելով՝ իրենց մասնակցութիւնը բերին կուրուքներուն. քրիստոնեայ բանակները յաղթական մուտք գործեցին Երուսաղէմ, որմէ ետք Հեթում Բ. 1300ի տարեվերջին յաղթական շքերթով մտաւ Երուսաղէմ, ուր 6 Յունուար 1301ին հանդիսաւորապէս տօնեց Քրիստոսի Մննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօնը: Այս առիթով հաւանաբար հայոց արքան ու փորթուգալցի խաչակիրները առիթը ունեցան հանդիպելու իրարու:

Բայց քրիստոնեայ բանակներուն յաղթանակը երկար չտեւեց, որովհետեւ 1301 Փետրուարին կազան խան հեռացաւ շրջանէն եւ Հեթում Բ., առանձին մնալով, ինք եւս ստիպուած վերադարձաւ Կիլիկիա:

ՀԱՅԵՐ ՍԱՆԹՈՒԿՈ ՏԵ ՔՈՍՏՈՍԹԵԼԱՅԻ ՍՐԱՎԱՍՅՐԻՆ ՄԵՋ

Կալիցիոյ Սանթիակո տը Գոմփոսթելայ քաղաքի սրբավայրին մէջ պահպանուած Ս. Յարութի Առաքելի շիրմին ուխտագնացութիւնը՝ քրիստոնեայ աշխարհի չորս ծագերէն, նաեւ՝ Հայաստանէն ու Կիլիկիայէն, լայն ծաւալ ստացած էր: Ուխտաւորները յատուկ անցագրերով ստանալէ ետք ճամբայ կ'ելլէին եւ շարժվէին ու միմեկին մարտի ճամբորդելէ, երկիրներ, գիւղեր ու քաղաքներ անցնելէ եւ հիւսիսարեւմտեան Սպանիոյ՝ Ասթուրիոյ ու Կալիցիոյ իւրապատուկ բնութեամբ օժտուած, բարձր, վայրի ու ամալի, կանաչազարդ լեռները, ծովախորշերով կտրատուած գետերը, կիրճերն ու հովիտները կտրելէ ետք կը հասնէին Սանթիակո տը Գոմփոսթելայ. այն չնայ խարհիկ քաղաքը, որ մինչեւ հիմա ալ իր միջնադարեան աւանդական դիմագիծը պահած խորհրդաւոր քաղաք մըն է: Հոն տարբեր ազգերու պատկանող ուխտաւորներ օրեր ու շաբաթներ միասնաբար կրօնական արարողութիւններուն ու տօնախմբութիւններուն կը մասնակցէին եւ յետոյ կը վերադառնային իրենց երկիրները:

Հայ ուխտաւորները միշտ կարեւոր թիւ կը ներկայացնէին. անոնք հոն փորթուգալցի ուխտաւորներուն եւ տեղացիներուն հետ սերտ յարաբերութիւն մշակելու առիթ կ'ունենային. արդէն փորթուգալցիները միշտ ալ շատ մեծ բազմութեամբ կու գային սահմանազուխի վրայ գտնուող այս քաղաքը, իսկ տեղացի կալիցիացիներն ալ աւելի մօտ են փորթուգալցիներուն, քան՝ Սպանիոյ միւս երկրամասերու բնակիչներուն: Քոմփոսթելայի ուխտաւորներուն մէջ մեծ թիւով հայերու մասնակցութիւնը նկատի ունենալով՝ ԺԳ. դարու վերջաւորութեան կամ ԺԴ. դարուն սկիզբը հոն հասնելու յատուկ հիւանդանոց կառուցուեցաւ Երուսաղէմ անունով. անիկ կը գտնուէր քաղաքի պարիսպներէն դուրս, ներկայիս Երուսաղէմ կոչուող թաղամասին մէջ, Ապրիլի եւ Ֆիկէյրայի փողոցներուն վրայ: Հիւանդանոցը եպիսկոպոստն, աղքատներուն ապաստան տալու պայմանով:

ՕՇԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԿՈՂՄԵ ՍՐՔՈՒՄ ԹԵՔԼԱՅԻ ՆՇԱՅԱՐԿԵՐՈՒՆ ՅԱՆՉՆՈՒՄԸ

Կիլիկիոյ մէջ 1308ին գահ բարձրացաւ Օշին թագաւոր. ան շարունակեց Արեւմուտքին եւ պապին հետ բանակցութիւնները, փորձեց զիջումներ ընել լատիններուն եւ միանալ լատին եկեղեցւոյ, բայց ժողովուրդի բուռն դիմադրութեան հանդիպելով՝ այդ որոշումը մնաց անիրազօրծելի:

Օշին թագաւոր սերտ յարաբերութիւն հաստատեց Արաւկոնի արքունիքին հետ, իսկ Արաւկոնի խուան Բ. թագաւորը իր կարգին առաջելութիւնները ղրկեց Կիլիկիա: Օշին թագաւոր 1316ին ամուսնացաւ Արաւկոնի ազգեցիկ ազնուականներէն Ֆիլիպի տը Թարանթի դստեր՝ Ժանիչ-խանուհիին հետ: Օշին Արաւկոնի թագաւորին ղրկեց Սրբուհի Թեքլայի նշխարները, որոնք հանդիսաւորապէս գետնորդեցան Թարաւկոնի մայր եկեղեցիին մէջ: Սրբուհի Թեքլայի պաշտամունքը այնուհետեւ արագօրէն տարածուեցաւ Փորթուգալի մէջ, եւ կարգ մը տեղանուններ անոր անունով կոչուեցան, յատկապէս՝ Ալթօ Միսիոյի մէջ: Կալիցիոյ մէջ եւս Քամիսիոյ մօտակայ լեռ մը սրբուհիին անունով կոչուեցաւ:

ԱՅԱՍԵՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼ ՆԱԽԱՅԻՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐ

Տինիչ թագաւորին հիմաստուն քաղաքականութեան շնորհիւ Փորթուգալ ԺԴ. դարուն սկիզբը արդէն բարգաւաճ տնտեսութեամբ երկրի վերածուած էր. թագաւորը մասնաւոր հետաքրքրութիւն եւ հոգածութիւն ցուցաբերեց երկրագործութեան նկատմամբ, քաղաքեց հողամշակներ, եւ զանազան դիրութիւններ ու ուղղութիւններ տուաւ անոնց. այս բոլորը նպաստեցին գիւղատնտեսութեան արագ զարգացման: Իսկ երկիրը գեղեցկացնելու նախաձեռնութեամբ թագաւորը անտառներ մշակել տուաւ խամ ու խոպան հողերուն վրայ:

Սակայն Տինիչ թագաւորին գլխաւոր մտահոգութիւնը արտաքին աշխարհին բացուելու եւ առեւտուրը զարգացնելու հարցն էր. այս նպատակի իրականացման համար ան քաղաքներէն նաւաշինութիւնը եւ 1317ին ճեշտված զարգացող Ֆեոսակոնի թեալարեց շինել իր նաւատորմը:

Այսպէսով Փորթուգալի եւ արտաքին աշխարհին հետ առեւտրական կապերը աշխուժացան եւ 1319ին վենետիկէն Լիզբոն նաւերու երթելու կանոնաւոր սպասարկութիւն հաստատուեցաւ, որուն շնորհիւ վենետիկցի, Ֆլորանտացի եւ ճեշտված իտալականներ Լիզբոն կը ներածէին Արեւելքէն, յատկապէս Կիլիկիոյ Ալյասի նաւահանգիստէն բերուած ապրանքները:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԵՐ

Փորթուգալի արքունիքին մէջ տարիներէ ի վեր ընտանեկան հարցեր կային. արդաբեւ, Տինիչ թագաւոր իր օրինաւոր կնոջ՝ Իզապելլայի կողքին ունէր նաեւ ապօրէն սիրուհիներ. օրինաւոր կնոջմէն իբրեւ գահաժառանգ ունէր Աֆոնսօն, բայց կային ապօրէն երկու մանջ գաւաղներ, որոնք նոյնքան եւ նոյնիսկ աւելի հոգածութեան ենթակայ էին իրենց հօր կողմէ: Գլխաւոր մտահոգութիւնը, սակայն, ժառանգութեան իրաւունքի հարցն էր, որովհետեւ տակաւին յստակ չէր, թէ ո՞վ պիտի յաջորդէ իրենց հօր, օրինաւոր գաւաղը, կամ ապօրէն գաւաղներէն մէկը:

Արքունիքի ընտանեկան հարցը ժամանակ մը ետք քաղաքական հրատապ հարցի վերածուեցաւ. Արաւկոն գորավիզ կանգնեցաւ Աֆոնսօյի, որովհետեւ անոր մայրը՝ Իզապելլա Արաւկոնի արքունիքէն էր, Փետրօ Բ. թագաւորին դուստրը. իսկ Քասթիլիա զօրավիզ կանգնեցաւ ապօրէն գաւաղներուն՝ անոնց միջոցով ազդեցութիւն տարածելու համար Փորթուգալի մէջ:

Ճակատագրական կացութիւնը նկատի ունենալով՝ Աֆոնսօ 1320ին հօրմէն պահանջեց իրեն յանձնել գահը, բայց մերժուեցաւ. ի վերջոյ Աֆոնսօ տեսնելով, որ գահի ժառանգութիւնը կորսնցնելու վտանգին առջեւ կը գտնուի, 1322 Մայիսին ապստամբութեան դրօշ բարձրացուց. մայրը՝ Իզապելլա փորձեց հանդարտեցնել զայն, բայց ապարդին. կուրենքը սաստկացան եւ տարածուեցան տարբեր շրջաններ:

Երկրի քաղաքական այս իրավիճակին մէջ 7 Յունուար 1325ին մահացաւ Տինիչ Ա. թագաւոր:

Ընտանեկան ներքին հարցերն ու գալթակցութիւնները հոգեկանօրէն արդէն սպառած էին Իզապելլա թագուհին. մանաւանդ՝ երբ գահակալական կուրուքն ալ սաստկացան, եւ ընտանեկան միջոցները այլեւս անտանելի դարձաւ, եւ յետոյ ալ վրայ հասաւ ամուսնոյն մահը, թագուհին քաշուեցաւ աշխարհիկ կեանքէն, գնաց Քուսմայրա եւ Սանթա Քրուզ վանքը մտաւ իբրեւ կրօնաւորուհի. ան հոն սրբակենցաղ կեանք մը ապրեցաւ եւ վախճանեցաւ 1336ին. յետ մահու ան սուրբ հռչակուեցաւ:

ԱՖՈՆՍՈ Դ.Ի ԳԱՆՎԱԿԱԼՈՒԹԵՆԵՆ ԵՏՔ

Տինիչ Ա. թագաւորի մահէն ետք անոր յաջորդեց գաւաղը՝ Աֆոնսօ, որ յաջողեցաւ չէզոքացնել եւ փախուստի մատնել իր խորթ եղբայրները եւ գահ բարձրացաւ Աֆոնսօ Դ. անունով. ան ծնած էր 8 Փետրուար 1291ին, Լիզբոն, եւ իր յանդուգն բնաւորութեան պատճառով Քաջ տիտղոսին արժանացաւ. փորթուգալցիներն՝ Աֆոնսօ օ Պրաւօ:

Աֆոնսօ Դ.ի գահակալութեան ներառեցաւ եւ հոնկէ շարունակեցին պայքարը Փորթուգալի գահին տիրանալու համար. Քասթիլիոյ եւ Փորթուգալի սահմաններուն վրայ արեւահասեղ կուրուք մղուեցան, եւ Աֆոնսօ Դ. միշտ ալ յաջողեցաւ մեր մղել խորթ եղբայրներուն ներ-

խուժումները: Երջանին խառնակ վիճակէն օգտուելով՝ Մարոքի սուլթանը 1340ին Սպանիա ներխուժեց, վտանգաւոր կացութիւնը նկատի ունենալով՝ Աֆոնսօ Դ., մէկդի դրած Քասթիլիոյ հետ հարցերը, օգնութեան փութաց անոր Ալֆոնսօ ԺԱ. թագաւորին. փորթուգալական եւ քասթիլիական միացեալ զօրքերը յաջողեցան կասեցնել իսլամական բանակներու ներխուժումը եւ 30 Հոկտեմբեր 1340ին, Անտալուզիոյ Թարիֆա քաղաքին մօտակայ Սալասո գետի ափերուն մղուած ճակատամարտին հիմնովին ջախջախեցին զանոնք:

Նոյն օրերուն Կիլիկիոյ քաղաքական իրավիճակը խանգարուած էր. Եզրիպտոսի սուլթանին եւ Հալէպի ամիրայութեան զօրքերը 1335ին եւ 1336ին ապստամնած էին Կիլիկիա եւ 1337ի հաշտութեամբ Սեւ լեռներէն մինչեւ Ճիհուս գետ տարածուող շրջանները եւ Ալյաս քաղաքը իր միջազգային նաւահանգիստով անցած էր Եզրիպտոսի:

Արեւելքի դժոգակ իրավիճակը նկատի ունենալով՝ Յովհաննէս ԺԲ. պապը (1316 - 1334) խաչակրական նոր արշաւանքի ձեռնարկելու կողմ ուղղած էր, որուն պատրաստութիւններ սկսած էին. Ֆրանսայի թագաւորը այս արշաւանքին ղեկավար անուանուեցաւ, որուն յառեցան Նաւարի, Պոնտիոյ եւ Արաւկոնի թագաւորները, բայց Աֆոնսօ Դ. եւ Քասթիլիոյ Ալֆոնսօ ԺԱ. թագաւորը չուզեցին միանալ, որովհետեւ իրենք եւս պատերազմի մէջ էին իսլամներու դէմ. ի վերջոյ արշաւանքը ձախողեցաւ:

ՔԱՍԹՐՈՆԵՐՈՒՆ ՄՕՐ ԿՈՂՄԵ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱԳՄԱՆ ԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այս ժամանակ Փորթուգալ հասաւ ինչս տը Քասթրօ. անոր ընտանիքը՝ Քասթրոնները Տոն Մենսօ Ալտօ տը Պրականսայի եւ հայ իշխանութիւնի մը ամուսնութեան սերած էին. անոնց ազգաբանութիւնը հետեւեալն է. Տոն Մենսօ Ալտօ տը Պրականսայ, գաւաղը՝ Տոն Ֆերնան Մենտէշ, անոր գաւաղը՝ Տոն Մեծ Ֆերնանտէշ, անոր գաւաղը՝ Քալ Ֆերնան Մենտէշ, անոր գաւաղը՝ Փետրօ Ֆերնանտէշ, անոր սերունդէն՝ Նուսօ Մարթինշ եւ Փետրօ Ֆերնանտէշ տը Քասթրօ, որուն դուստրը էր ինչս տը Քասթրօ:

«Տոնմագէտներու գիրքերու» այս ազգաբանութեան հիմամբ Քասթրոնները իրենց նախամոր կողմէ հայկական արիւն կը կրեն (հին ժամանակ ըստը կը կոչուէին Փորթուգալի եւ Սպանիոյ գիւղական ամրոցամաս բնակավայրերը): Քասթրոնները Կալիցիոյ մէջ հինէն ի վեր ազնուականի կոչում կը կրեն եւ անոնց ընտանիքին պետերը տը Քասթրօ կը կոչուին: Անոնք մեծ դերակատարութիւն ունեցած են Սպանիոյ եւ Փորթուգալի եւ հետագային նաեւ Լատին Ամերիկայի պատմութեան մէջ եւ մեծանուն դէմքեր տուած են:

Ինչս տը Քասթրօ մօտաւորապէս 1340ին Փորթուգալ մտաւ իր զարմիկին՝ Քոնսթանսայի հետ. հոն Քոնսթանսա Աֆոնսօ Դ.ի անդառնիկ գաւաղին՝ Փետրոյի հետ ամուսնացաւ. սակայն Փետրօ սիրային կապ հաստատեց ինչս սի հետ: Քոնսթանսայի մահէն ետք, 1345ին Փետրօ եւ ինչս միասին ապրեցան եւ բազմաթիւ գաւաղներ ունեցան: Ինչս եւ անոր երկու եղբայրները մեծ հեղինակութեան տիրացան Լիզբոնի արքունիքին մէջ, եւ երբ 1354ին Փետրօ ինքզինք Քասթիլիոյ գահին ժառանգորդ հռչակեց. Աֆոնսօ Դ. որոշեց սպանել ինչսը, եւ 7 Յունուար 1355ին, Քուսմայրայի մէջ տեղի ունեցած երեւութական դատավարութեանէն ետք ինչս մահապատիժի ենթարկուեցաւ:

Սիրուհիին մահէն ետք Փետրօ ապստամբեցաւ հօրը դէմ, բայց յետոյ հաշտուեցաւ: Աֆոնսօ Դ. թագաւոր մահացաւ 1357ին:

ԿՈՉ ԲՈՒՆՐ ԳՈՐԾԱՏԵՐԵՐՈՒՆ

Ձեր գործերը վստահեցեք ՓՕԼԻԿԼՕԹ քոլեժի շրջանաւարտներուն: Իսկ այն շրջանաւարտները, որոնք ցարդ անգործ են թող անմիջապէս դիմե՛ք **POLYGLOT EMPLOYMENT DEPT** Հեռ. 01 - 251320, 03 - 299484 - Տորա:

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

ՓՕԼԻԿԼՕԹ ԲՈՒԼԷՃ
(Տորա, հեռ. 01 - 251320 եւ 03 - 299484)

ԿՕՏՏՈՒ ԶԱԻԼԵԱԼ ԳՐԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՎ

Կարեւոր բաւարարելու համար աշակերտական չնախատեսուած աճը ՓՕԼԻԿԼՕԹ քոլեժը հարկադրուեցաւ յաւելեալ գրասեղաններով օժտել իր դասարանները:

Այս առիթով համալսարանական եւ պաշարային դասարաններու մէջ կրնանք ընդունիլ միայն սահմանափակ թիւով աշակերտներ:

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

PHOTO NERSES

ԱՐԱՎ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ - ՈՐԱԿԱՌՐ ԼՈՒՍԱԿԱՐՆԵՐ

Ձեր ուղան առիթներու լուսանկարները տպեցէ Ձոր հասած ԱՐԱՎԱԿԱՆ ՕԻԳԻՏԱԿ օնքեայի փրոցով, որպէսզ որ զանազան յափճով:

Ստանձնում՝ 20 վայրկեանում:

Լուսանկարները կարճաժամանակով CD-ի եւ կամ FLOPPY տիպերներու վրայ:

Cameraներու ճոխ հաւաքածոյ ապրանքներ եւ նկարի շրջանաւարտներու ցանկ տեսակաճի:

Կը ստանձնենք ուրիշ առիթներու photo նկարահանումը, արդիական մեքենաներով եւ յարմարագոյն զիններով:

Պուրճ Ըսմուտ Բաղաբայտարարի փողոց, «Սանթր Արիճ»ի դիմաց, Հեռ. 01-261858 եւ 01-255992

«ԱԶԳԱԿ»-Ի ԼԵՆՈՒԱԶԱՅՆԻ ԹԻԻԵՐԸ

«ԱԶԳԱԿ»-ի հետ կապուելու համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն: - 258526, 260115 եւ 241274:

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻԻ 5299
Պատրաստեց՝ Տ.Ս. ԱՂԱԶԱՐԵԱՆ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

ՀՈՐԻՉՈՆԱԿԱՆ

- Նժող - Գաւաթ:
- Սանձի փոկ - 20րդ դարու Ա. քառորդին յառաջացած մերժումի շարժում:
- Իգական օտար անուն - Հայ դիցուհի:
- Ազատորեար - Հայ-րապետական գաւազան:
- Նուստա:
- Յաւելում - Աստուած օտարացած:
- Մանրածաւար (հակ-) - Հայաստանի գետերէն:
- Կրկնուած բաղաձայններ - Գնդածե - Ուր:
- Յարդանկողին - Կուլթ:
- Խնցի - Մէկը - Լեռնէ զլտորդ ձիւնակոյտ:
- Արիւր - Կանայի լայն վզնոց - Հերակիծ:

ՈՒՂԱՅՆԱՅՆ

- Տանջարան - Իգական օտար անուն:
- Փապաւէն - Յաջողակ:
- Արական անուն - Թեթեւ բուն:
- Արական անուն:
- Այրուբեհէն - Ածականակերտ մասնիկ - Տեւոզուրեան կը նպատակ:
- Մեր առաջին թարգմանիչներէն - Կանացի կոչական բառ:
- Ստորին, ցած:
- Կրկնուած բաղաձայններ - Բուր:
- Քաղաքաբաժին - Հայկական ըմբշամարտ:
- Սփիւռքահայ երգիչ - Նախահայկական պետութիւն:
- Քիչ - Փոխինդ:

ԹԻԻ 5298

ԽԱՉԲԱՌԻՆ

ԼՈՒԾՈՒՄԸ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Լ	Ր	Ի	Ի	Բ	Ր	Ո	Վ	Ս	Ի
2	Ե	Ս	Ր	Տ	Ա	Ի	Ր	Ս	Ե	Ս
3	Ա	Ն	Ի	Ն	Վ	Տ	Ի	Ե	Գ	Ք
4	Կ	Ի	Ն	Ն	Վ	Տ	Ի	Ե	Գ	Ք
5	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
6	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
7	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
8	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
9	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
10	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ
11	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ	Կ

Շ. Բ. Ս. ՂԱՐՈՒԿԻ-ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ԵՐԿՐԴ. ՎԱՐՃԱՐԱՆ

ՂԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ-ՅՈՒՅԱՆԱՆԴԵՍ ԸԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՍՈՒԼԸ 1987-2002

Կը ներկայացնէ՝ **ԴՈԿՏ. ԳԻՌԳ ԵԱԶԸՃԵԱՆ**

Տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի, 14 Նոյեմբեր 2002, երեկոյան ժամը 7:30ին, Շ. Բ. Ս. - Շ. Բ. Ս. «Չապլի Մովսէսեան» սրահին մէջ:

ԾԱՆՕԹ.- Յուցահանդէսը պիտի շարունակուի նաեւ յաջորդ օրը, Ուրբաթ, 15 Նոյեմբեր, ժամը 10:00-20:00:

ՍԱԿԱՐԱՆ

Պէյրուի սակարանին մէջ օտար դրամացիներու փակման սակագիները հետեւեալներն էին երէկ.

Սուրիական թղթուկի	32,59 - 32,59	լ.ն.
Իրաքեան տինար	50,34 - 50,34	լ.ն.
Քուէյթեան տինար	5009,97 - 5011,64	լ.ն.
Յորդանանեան տինար	2124,74 - 2124,74	լ.ն.
Պահրէյնեան տինար	3998,67 - 3998,67	լ.ն.
Ա.Մ.Էմիրութեան տիրիամ	410,42 - 410,42	լ.ն.
Բարաբեան դիալ	414,07 - 413,99	լ.ն.
Սէուտական դիալ	401,97 - 401,98	լ.ն.
Օմանեան դիալ	3915,58 - 3915,58	լ.ն.
Եգիպտական կինէ	325,42 - 327,34	լ.ն.
Անգլիական սթրլին	2390,14 - 2487,53	լ.ն.
Չուիցերիական ֆրանք	1039,51 - 1046,29	լ.ն.
Թրքական լիրա	3,31 - 3,78	լ.ն.
Կիպրական փաուստ	2661,79 - 2667,67	լ.ն.
Ճափոնական հապար եէն	12,58 - 12,62	լ.ն.
Ամերիկեան հապար ֆրանք	2,31 - 2,31	լ.ն.
Ամերիկեան տոլար	1507,50 - 1507,50	լ.ն.
Քանադական տոլար	958,85 - 961,11	լ.ն.
Աւստրալիական տոլար	845,10 - 846,31	լ.ն.
Եւրո	1520,77 - 1524,38	լ.ն.

● **ՈՍԿԻ**

Անգլիական մէկ ոսկի	115,000 - 115,000	լ.ն.
Իրանեան մէկ ոսկի	108,500 - 108,500	լ.ն.
Օմանեան մէկ ոսկի	95,500 - 95,500	լ.ն.
Մեքսիկական փետո	589,500 - 589,500	լ.ն.
Մէկ քիլոկրամ ձոյլ ոսկի	15,000,000 - 15,500,000	լ.ն.
Մէկ օնս ոսկի	321,25 - 321,95	\$
Մէկ օնս արծաթ	4,57 - 4,57	\$

● Ամերիկեան տոլարի փոխանակման սակերը.

Եւրո	1.0107
Քանադական տոլար	1.568
Չուիցերիական ֆրանք	1.4466
Ճափոնական եէն	119.42
Մէկ սթրլին	1.5898
Մէկ տոլար	582 գրամ

● **ՍՈՒԼԻՏԵՐԻ ԲԱՇՆԵԹՈՒՂԹԵՐ**

Գիճի Ա. ճշդում	Գիճի Բ. ճշդում
Ա. կարգ	5 4 6/8
Բ. կարգ	5 5

★ ԻՆՆՆՆ ԿՐԱՆՆ ԱՍՏՂԵՐԸ ★

★ **ԽՈՅ** (21 Մարտէն 20 Ապրիլ)

Ինչ աշխատանք որ կատարէք, եղէք ուշադիր, մանաւանդ՝ երբ գործ ունենաք երեսներու հետ: Հսկեցեք անոնց առողջութեան մարզական խաղեր կատարելով:

★ **ՅՈՒԼ** (21 Ապրիլէն 21 Մայիս)

Ուշադիր կ'աշխատիք, ինչ բանի մը ձեռնարկած էք այս օրերուն, կը կատարէք հետեւողական ջանքերով: Պիտի գնահատուի ձեր գործունէութիւնը:

★ **ԵՐԿՐԴ** (22 Մայիսէն 21 Յունիս)

Ինչ գործ որ կատարէք, ըրէք մանրամասն տեղեկութիւններու հիմամբ: Եթէ նոր պայմանագրութիւն ունիք ստորագրելիք, ձեր ձեռքին ունեցեք ձեր փաստաթուղթերը: Պիտի դիմաւորուիք յարգանքով:

★ **ԽԵՅԳԵՏԻՆ** (22 Յունիսէն 23 Յուլիս)

Ուսումնասիրական ձեր աշխատանքները պիտի արդիւնաւորուին այսօր: Նոյնպէս այն բոլոր աշխատանքները, որոնք կ'աշխատէք հետագոտական փնտռութիւններու հետ:

★ **ԱՌԻԻԾ** (24 Յուլիսէն 23 Օգոստոս)

Դրամական շահ պիտի ապահովէք տուրքերու համար նուազ գումար վճարելով: Ձեռք անցուցած այս գումարը խնայողութիւն կ'ընտելէք, գալի պահեցեք ձայնալու համար յառաջիկայի մօտալուտ տոնակաւ օրերուն:

★ **ԱՂՅԱ** (24 Օգոստոսէն 23 Սեպտեմբեր)

Քիչ մը խոնակ ձեր գործերը պիտի կարենաք բարւոյ դասաւորել եւ ունենալ հոգեկան գոհունակութիւն: Այս պատճառով խորհողութիւն պիտի տիրէ նաեւ մտնական եւ ընտանեկան ձեր կեանքին մէջ:

★ **ԿՇԻՌՔ** (24 Սեպտեմբերէն 23 Հոկտեմբեր)

Շատ լաւ մթնոլորտ պիտի տիրէ ձեր աշխատանքին մէջ: Բանակցութիւնները պիտի ըլլան արդիւնաբեր, սիրալիր: Ձանցեք նոյն տրամադրութեամբ աշխատիլ:

★ **ԿԱՐԻՃ** (24 Հոկտեմբերէն 23 Նոյեմբեր)

Սերը ժամադրուած է ձեր հետ, եթէ ձեր աշխատանքը լաւ բանաք: Եթէ ուշադիր չըլլաք, ան պիտի գայ ու պիտի անցնի ձեր քիթին տակէն, առանց ձեզ նշմարելու:

★ **ԱՂԵՂՆԱԻՌ** (24 Նոյեմբերէն 21 Դեկտեմբեր)

Տան մէջ կամ գործատեղին, պիտի ունենաք մեքենական գործիքի խնցաբար: Հաւանաբար ձեր գնած նոր սարքը խնցաբարուի: Իրար մի անցնիք: Գործը յանձնեցեք վարպետին:

★ **ԱՅԾԵՂՋԻԻՐ** (22 Դեկտեմբերէն 20 Յունուար)

Ձեր խօսքերը արժէք ունին եւ մարդիկ կը լսեն զանոնք: Ուրեմն ուշադիր եղէք ձեր ամէն մէկ բառին, որպէսզ իսպառութիւն թողուք ձեր շրջապատին վրայ:

★ **ՏՈՎԱՆՈՅԾ** (21 Յունուարէն 19 Փետրուար)

Եթէ նոր պարտականութիւններ ստանձնած էք, մանաւանդ՝ արհեստագիտութեան մարդիկ մէջ, պիտի իրագործէք յաջող աշխատանքներ եւ պիտի արժանանաք գովեստի:

★ **ՁՈՒԿ** (20 Փետրուարէն 20 Մարտ)

Պիտի կարենաք յաջողցնել անձնական կամ ասպարէզի յատուկ աշխատանք մը, գոր ոչ մէկը պիտի կարենաք իրագործել: Ձեզի ուղղուած մարտահրաւերը պիտի կատարէք ինքնավստահութեամբ:

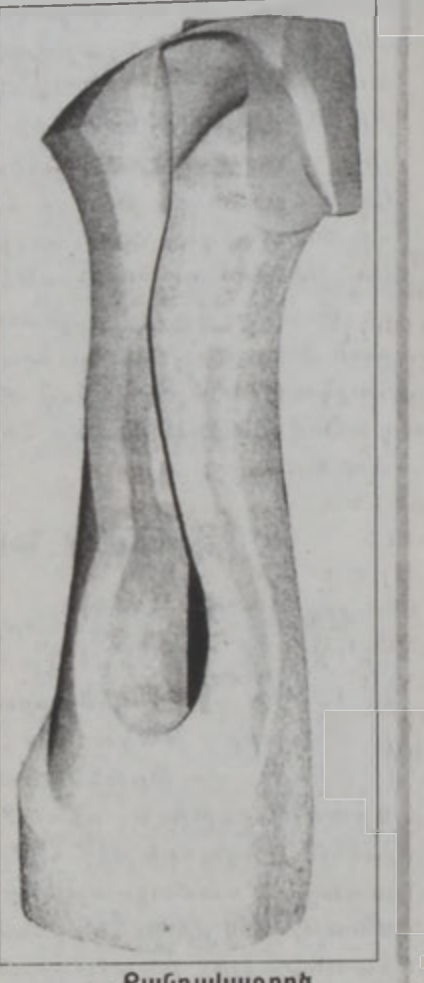
ՕՐԱՏԵՏՐ

ՓԱՌԱՏՕՆ / ՅՈՒՅԱՆԱՆԴԵՍ / ԶՐՈՍԱՇՐՋՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՎ ԼԻԲԱՆԱՆՅԻ ԵՒ ՄԵԿ ՕՏԱՐ ԱՐՈՒԵՍԱԳԵՏՆԵՐ ԻՐԵՆՅ ԳՈՐԾԵՐԸ ԿԸ ՅՈՒՅԱՂԻՐԵՆ «ՄԵՐԻՏԻԷՆ» ՊԱՆԳՈՎԻՆ ՄԵՉ

Լիբանանցի եւ այլ ցահանդէս կը տարածուի պանդոկին սպասման ու ընդունելութեան սրահներուն մէջ եւ աւազանի շուրջ:

Իրենց գործերը այս ցուցահանդէսով ներկայացնող արուեստագէտները լայն ճանաչում կը վայելեն թէ՛ Լիբանանի մէջ եւ թէ՛ անկէ դուրս: Յուցահանդէսին կը մասնակցին լիբանանցի քանդակագործ Սամիր եւ Նապիլ Պասպուս եղբայրները, որոնք ամէն ամառ կը հիւրընկալեն Ռաշանայի քանդակագործութեան միջազգային մրցանքը, լիբանանցի գեղանկարչուհի Թերէզ Ապու Նատէր եւ

Քանդակագործ Պասպուս եղբայրներու գործերը

- Հայ գիրքի 24րդ ցուցահանդէս-գեղջ վաճառք. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի «Կիլիկիա» բանագարանի սրահին մէջ, մինչեւ 24 Նոյեմբեր, առաւօտեան ժամը 10:00Էն մինչեւ երեկոյան ժամը 7:00:

- Բուրճիկի Ս. Խայրապետի գեղանկարներու ցուցահանդէս, Հայ կաթողիկէ Ս. Եղիա-Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Տեպպաս, մինչեւ 25 Նոյեմբեր:

- Մարտի Տեր Պողոսեանի գեղանկարներու ցուցահանդէս, «Կթթէ» հիմնարկ: «Կլէն» վիզէն Ստեփանեանի գեղանկարներու ցուցահանդէս, «Աստիստիտ» տր Պէյրուսի փոքր լուսնային սրահին մէջ, ժամը 17:00-ը:

- Արաբական գիրքի ցուցահանդէս. «Էքսփո Պէյրուս»-ի մէջ, մինչեւ 17 Նոյեմբեր:

- Ցուցահանդէս «Մեզնի տիւ վերթի»։ Անիւր թուրքական կը ներկայացնէ իր գեղանկարներն ու արուեստի գետնադրմանը, «Եսփաս Ս. Տաղէր»-ի մէջ, ժամը 17:00, մինչեւ 16 Նոյեմբեր:

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

Թ. Է. Լ.

10:00. Սապահո
12:00. Շիֆր է
12:30. Ղանիլի Ղանիլի
13:00. Մարտի հանա
14:00. Եւրոպիոյ
14:30. Լուրեր
15:00. Մրցուար
17:30. Ֆիլմաշար
18:30. Ապու Մըլիէմ
19:30. Արաբ. լուրեր
20:00. Մոտելիս
21:00. Կատակերգական յայտագիր
21:30. Տեղական ֆիլմաշար
23:00. Ապու Թայէպ Ալ Մուրաւապի

Է. Գ. Ս.

7:00. Սի. Է. Ընի լուրեր
7:30. Ինսայտ Եւրոպի
08:30. Մա իւրապիւ
09:00. Լէրի Քինկ
10:00. Ռամատանի խոհանոց
10:30. Նահաբոմ սայիտ
11:30. Հայաթ ծառայութիւն
12:30. Արաբական յայտագիր
13:00. Մորէյիս
14:00. Մէն Եսպըն քալպի
15:00. Լուրեր
15:15. Թի թայմ
16:45. Լիբան ֆրանսէ
18:45. Մրն էժը Էլէնա
19:40. Ամուս Լուպան
19:45. Արաբերէն լուրեր
20:35. Հըրիս ուս ղիթայիս
21:30. Յուրպոյ

ՄՈՒԹՈՒՄՈՒՄ

7:00. Լուրեր
8:30. Այամ ալ սապահ
11:00. Մարպպի
13:00. Տիէ ինֆո
13:05. Ամերիկեան ֆիլմաշար «Ֆէլքըն քրէս»
14:00. Արաբական յայտագիր
15:05. Լուրեր
15:30. Չեմէն Ալունալ
16:30. Ի Ֆրաբ
17:00. Արաբական ֆիլմաշար

20:00. Արաբերէն լուրեր
20:30. Ալ Ֆախ
21:30. Ղանիլի շուէյ
23:00. Արաբական ֆիլմաշար

Է. Պ. Է.

13:00. Վաւերագրական
14:30. Թահքիթ ալ էաոււմ
15:00. Լուրեր
16:00. Ռայի սամ
17:30. Ռամատան ուս ինսան
18:30. Սիւննա/35 mm
19:00. Լուրեր
20:00. Պուրաս, իքթիսատ, քաքս
20:30. Մուխթասար մուֆիտ
22:00. Մասաիյա
23:00. Տնտեսական լուրեր
23:30. Թահքիթ ալ էաոււմ

ՆՈՒԹ. Վ. Ի.

7:30. Լուրեր
8:30. Դասական երաժշտութիւն
09:00. Սապահ էլ ուարտ
12:00. Մարպպիս յայտագիր
13:30. Տեղական ֆիլմաշար
14:00. Օլիւ ճոքիկ
14:30. Լուրեր
18:00. Քալիփսո
19:00. Խալաբ
19:30. Լուրեր
20:15. Ճապոնիայի
20:30. Մէն Թրոպի
22:00. Լէյլէ պըլէյլէ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԵՌՈՒՍԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

06:00. Առաջին ծրագիր
07:00. Հայրեր
07:20. Առաջին ծրագիր
08:30. Փառաստուն «Մուրք»
09:00. Հեռուստաների յայտագիր «Միտի կախարդանք»
09:45. Կէս գիշերային ձայնաշար
10:40. Բարի ախորժակ
11:00. Հայրեր
11:20. Ռուսերէն
12:00. Լուր
12:05. Երաժշտական ալիք
13:00. Լուր
13:05. Top 10 (կարճ տարբերակ)
13:25. Ակունք (սպալիս երգ)
13:45. Նորածնութիւն

13:55. Նորաստեղծ
14:00. Լուր
14:05. Երաժշտական ալիք
15:00. Հայրեր
15:20. Մուստաֆայի «Վերջին ապաստան»
15:35. Իմ սէր, իմ հաւատ, իմ եկեղեցի
16:00. Հեռուստաների յայտագիր «Սիրոյ կախարդանք»
17:00. Երեկոյեան Երեւան
17:20. Փաստագրական ֆիլմ «Վէճ»
17:50. Մանրամասներ
18:00. Այլուր
18:10. Կնոջ հմայքի գաղտնիք
18:35. Տուն-տունիկ
19:00. Հայրեր
19:45. Ռալփ Նշան
20:00. Փաստագրական սերիալ «Գարի հակաբնիկ»
«Ճանապարհ եւ արագութիւն»
21:00. Ռուսերէն
22:00. Հայրեր
22:20. Կէս գիշերային ձայնաշար
23:20. Հայրեր (ռուս.)
23:25. Հայրեր (անգլ.)
23:30. Երեկոյեան Երեւան
23:45. Այլուր
00:00. Լուր
00:05. Երաժշտական ալիք
01:00. Լուր
01:05. Top 10 (կարճ տարբերակ)
01:25. Ակունք (սպալիս երգեր)
01:45. Նորածնութիւն
01:55. Նորաստեղծ
02:00. Լուր
02:05

ՉԵՉԵՆԻՈՅ ՀԱՐՅԸ ՇԱՏ ԲԱՐԴ Է

Կ'ԸՍԵ ՓՈՒԹԻՆ

Ռուսիոյ նախագահ Վլադիմիր Փութին երկ անտեսած է Չեչենիոյ տագնապին խաղաղօրէն վերջ տալու ձեռնարկը և մասին երրորդական խորհուրդները՝ յայտնելով, որ անհկապ տեղ է լուծուի միմիայն ուս եւ չեչէն ժողովուրդին կողմէ:

Փութին կը տեսակցի Շրէտսըրի հետ

«Անշուշտ կը լսենք Եւրոպայի մէջ մեր պաշտօնակիցներուն խորհուրդները», ըսած է Փութին Օսլոյի մէջ, մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին, Գերմանիոյ վարչապետ Կերհարտ Շրէտսըրի հետ տեսակցութենէ մը ետք: Այս վերջինը յոյս յայտնած է, որ Չեչենիոյ հարցը խաղաղ, քաղաքական լուծում մը պիտի ունենայ, սակայն ան անլոյցն է, թէ անհկա ռուսական ներքին հարց մըն է, կոր պէտք է լուծել չեչէն ժողովուրդին եւ Դաշնակցային Ռուսիոյ միջեւ:

Րը ըսած է, որ Եւրոպա տագնապներու լուծման լաւ օրինակներ ունի, սակայն այլ տագնապներ դարձրով քաշքշուած են:

Մինչ Փութին կը պատրաստուէր վարչապետ Քիլի Մանիէ Պոնտեիլիի հետ տեսակցութիւն ունենալու, շուրջ 100 ցուցարարներ Չեչենիոյ մէջ տան անքննարկութեան վերջ տալու պահանջ կը դնէին եւ Փութինը «ցեղասպանութեան» յանցանքով կ'ամբաստանէին:

Փութին դիտել տուած է, թէ Չեչենիոյ հարցը այնքան բարդ է, որ ո՛չ ոք կրնայ իսկապէս լաւ խորհուրդներ տալ անոր մասին: Կրեմլիսի ղեկավարը ըսած է, որ Եւրոպա տագնապներու լուծման լաւ օրինակներ ունի, սակայն այլ տագնապներ դարձրով քաշքշուած են:

Փութին, ՕԹԱՆԻ ընդհանուր քարտուղար ձորձ Ռուբըրթսընի կողքին կանգնած կը խօսէր, Փրակայի մէջ կայացուցելիք վեհաժողովն է մը 10 օր առաջ: Կը նախատեսէր, որ այդ վեհաժողովին կեդրոնական եւրոպական 10 երկիրներ պիտի հրաւիրուին միանալու պինակցութեան:

Փութին, ՕԹԱՆԻ ընդհանուր քարտուղար ձորձ Ռուբըրթսընի կողքին կանգնած կը խօսէր, Փրակայի մէջ կայացուցելիք վեհաժողովն է մը 10 օր առաջ: Կը նախատեսէր, որ այդ վեհաժողովին կեդրոնական եւրոպական 10 երկիրներ պիտի հրաւիրուին միանալու պինակցութեան:

Օր մը առաջ, Փութին Պրիւքսէլի մէջ ՕԹԱՆԻ յայտնած է, թէ

նախկին Երկաթե վառարաններ անդին ընդարձակման անոր յառաջիկայ հանգրուանը պէտք չէ Ռուսիոյ ապահովութեան շահերը վտանգէ:

ՊՂԵՍԻՆՑԻՆԵՐԸ ՊԱՏՐԱՍ ԵՆ...

Շարունակուած Ա. ԷջԵԳ

տօնատարներու հետ: Սաթրքիլտ կը փորձէ համոզել իւրայէջն ու պաղէտսիցիները ընդունելու առաջարկուած քարտէք, որ մշակուած է Միջին Արեւելքի խաղաղութեան քառակողմ կողմէ: Քառակողմ մաս կը կազմեն ՄԱԿ, Եւրոպական Միութիւն, Ռուսիա եւ Միացեալ Նահանգներ: Պաղէտսիցի պաշտօնատարներ յայտնեցին, որ հաւանաբար այսօր պաշտօնապէս Սաթրքիլտի պիտի փոխանցեն պաղէտսիցիներ կեցածքը: Անոնք դիտել տուին սակայն, որ համաձայնութիւն տալով՝ պաղէտսիցիները հրաժարուած չեն ըլլար իրենց վերապահութիւններէն:

Քիւններ ունի առաջարկուած քարտէքին հանդէպ, որ ըստ իւրայէջացիներուն, չ'երաշխայուրեր հրէական պետութեան ապահովութիւնը: Դէտեր ու քաղաքական հարցերու մեկնաբաններ սակայն մինչեւ իւրայէջն ընտրութիւնները (Յունուար 28) որեւէ յառաջիադաջ չ'են նկատել:

տեւ անոնց բնակչիներէն ոմանք կրնան կարելու ռուսացիներէն անոնց ըլլալ հրէական քիպուրդներէն զոտ ծնած յարձակումին հետ: Թուրքիոյ հիւսիսը գտնուող Շուշէթի գիւղին մէջ, իւրայէջեան ուժերը քանդեցին բնակարանը Մոհամէտ Նայիբի, որ Ֆաթիի պատասխանատուներէն է: Ըստ իւրայէջեան աղբիւրներուն Նայիբի պատասխանատու էր Կիւրդի գիշերուան գործողութեան:

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ՌԺԵՐԸ ԹՈՒԼԵԱՐՍ ՆԵՐԻՆՈՒԾԵՑԻՆ

Հրէական քիպուրդի մը ղեկ կատարուած յարձակումին հակադարձելով՝ իւրայէջեան ուժերը Երկուշաբթիէն Երեքշաբթի լուսնոյ գիշերուան ընթացքին ներխուժեցին Թուրքիոյ գաղթական ծանր հետեւանքներ: Ռուսիայն աւելցուց, որ ամերիկեան կառավարութեան պահանջները եւ զարմարած փոխարդարողներուն վրայ: Անոնք կը մերժեն նաեւ ծրագրի մաս կազմող այն բաժինը, որ կը նշուի, թէ պաղէտսիցիները պէտք է ունենան վարչապետ մը եւ ոչ թէ՛ ընտրութիւններու ձախարակ մը: Պաղէտսիցիները կը պահանջեն նաեւ ծրագրերը գործադրութեան դնելու գործընթացը մը, ինչպէս նաեւ՝ խաղաղութեան միջազգային խորհրդաժողով մը՝ ընտրելու համար պաղէտսիցիներու անկախ պետութեան սահմանները: Իւրայէջն իր կարգին կարգ մը վերապահու-

Պաղէտսիցիներ իշխանութիւնը դատաւարտեց իւրայէջեան ներխուժումը: Արաֆատի խորհրդարաններէն Նապիլ Ապու Ռուտայան ըսաւ, որ իսրայէլեան պինտորական գործողութիւնը չ'ափազանց վտանգաւոր է, եւ թէ պիտի ունենայ ծխախոտի ծանր հետեւանքներ: Ռուտայան աւելցուց, որ ամերիկեան կառավարութիւնը պէտք է ճնշում բանեցնէ քաղաքական լուծումի մը յանգելու համար:

Միւ կողմէ, Գահիրէի մէջ կը շարունակուին հանդիպումները Համա-սի եւ Ֆաթիի ներկայացուցիչներուն միջեւ: Պաղէտսիցի պաշտօնատարներ յայտնեցին, որ Համաս կը քննարկէ անձնապահական գործողութիւնները մէկ տարի առեցնելու ծրագիրը: Բանակցութիւններուն կը քննարկուի նաեւ Համասի մասնակցութիւնը պաղէտսիցիներու երեւիտիանակա եւ նախագահական ընտրութիւններուն:

ԹԵՐԱՆԻ ՌԻՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐԸ ԿԸ ՏԱՐԱԾՈՒԻՆ ԴԵՊԻ ԹԱԻՐԻՉ, ՍՊԱՐԱՆ ԵՒ ՎԱՄԱՏԱՆ

ԹԵՐԱՆ, 12 (ՌՈՅԹԸՐԸ).- Իրանցի հապարուր ուսանողներ անտեսելով իշխանութիւններուն պաշտօնակիցներու հրաւերները, յաջորդական չորրորդ օրն ըլլալով շարունակեցին ցուցերը, որոնք ծայր տուած էին իբրեւ բողոք այլախոհ մը մահուան դատաւարտող վճիռի մը դէմ:

Քաղաքներ: Միւ կողմէ, իրանի գերագոյն ղեկավար Ալի Սամենէի Երկուշաբթի գիշեր պաշտօնակիցներու հրաւեր ուղղած էր խորհրդարանին, կառավարութեան եւ դատական իշխանութիւններուն, որպէսզի լուծեն իրենց տարակարծութիւնները: Սամենէի ըսած էր, որ երբ երկիրին երեք իշխանութիւններ անկարող են լուծել հիմնական հարցեր, գերագոյն ղեկավարութիւնը ժողովրդային ուժերը պիտի օգտագործէ՝ միջամտելու եւ վերջ տալու համար հարցերուն: Սամենէի մաղթեց սակայն որ այդպիսի հանգրուանի մը չ'հասնի երկիրը:

Աւելի քան հինգ հազար ուսանողներ հաւաքուեցան Թեհրանի համալսարանը՝ պօրակցութիւն յայտնելու համար բարեկարգչական շարժումի ղեկավարներէն եւ կրթական գործիչ ու մտաւորական Հաշմ Աղաճարիի, որ մահուան դատաւարտուած է Խալամական Հանրապետութեան մէջ կրօնաւորներու իշխանութիւնը հարցականի տակ առած ըլլալուն համար: Ցուցարարները կը բացագանչէին, որ Աղաճարիի մահապատիժը կախաղան կը բարձրացնէ նաեւ համալսարանը: Անոնք կը պահանջէին նաեւ ապաւ արձակումը քաղաքական բոլոր բանտարկեալներուն:

Չափաւորական նկատուող նախագահ Մոհամէտ Սաթեմիի դաշնակիցները խորհրդարանին մէջ յաջողեցան որդեգրել երկու օրինակի-ծեր, որոնք աւելի լաւ իրաւասութիւններ կու տան նախագահին: Պահպանողականները կը մերժեն այս իրաւասութիւնները եւ ըստ բարեկարգչականներու մեկնաբանութեան՝ անոնք օրինագիծերուն հակադարձած են՝ մահապատիժի դատաւարտելով Աղաճարին:

Ուսանողական ցուցերը, որոնք Շաբաթ օր սկսած էին Թեհրանի մէջ սկսած են տարածուիլ դէպի Թաւրիզ, Սպահան, Համատան եւ այլ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԼՈՒԾՄԱՆ ...

Շարունակուած Ա. ԷջԵԳ

Կօրպիզ կանգնող Յունաստանէն եւ Թուրքիայէն, ինչպէս նաեւ նախկին գաղութատէր Բրիտանիայէն, Եւրոպական Միութեան եւ Մ. Նահանգներէն յստակ պատգամը այն եղած է, թէ կ'արժէ, որ Երկուշաբթի օր յատարարուած ծրագիրը սերտօրէն ուսումնասիրուի, եւ թէ անհկա ուղղակիօրէն պիտի չ'մերժուի:

Կող երրորդական Ապագայի Ժողովին նախագահ Վալերի Ժիւքար տ'Էսթենի այն յայտարարութիւններուն, թէ երկիրը եւրոպական չ'է եւ անոր բնաւ պէտք չ'է արտօնուի անդամակցիլ:

Յունաստանի վարչապետ Բարթա Միմիթիս ողջունած է ծրագիրը՝ ըսելով, թէ անհկա Կիպրոսի համար նոր սկիզբ մըն է, մինչ թուրք կիպրացի ղեկավար Ռաուֆ Տենթթաշ, որ նախապէս կատարուած ՄԱԿի քանի մը առաջարկներ մերժած է, խոստացած է պայն «ղրական տրամադրութեամբ» նկատուի ունենալ:

Ե. Միութեան ընդարձակման հարցերու պատասխանատու պաշտօնատար Կունթր Կերիէօկըն երկէկ նոյնպէս ուժգին պաշտպանած է Թուրքիոյ անդամակցութեան ճիգերը, սակայն ան յայտնած է, որ չ'ի նախընտրէր Անգարայի բանակցութեան թուական մը տայ: Ե. Միութեան յառաջիկայ ամսունս Ժողովին:

Ան յայտնած է, թէ իրեն ըսուած է, որ ծրագիրը բանակցութեանց համար սկսման կէտ մըն է՝ «վերակենդանուի նպատակով անէրի մատնուած խաղաղարար բանակցութիւնները»:

Ան մերժած է ընդունիլ Ժիւքար տ'Էսթենի արտա-յայտարարութիւնները, թէ շուրջ 70 միլիոն բնակիչ հաշուող իսլամ երկիրը ընդունիլ «Ե. Միութեան անարտը» պիտի նշանակէ:

Ան, իր ծրագրի մասին վեկուցում տալով Ապահովութեան խորհուրդին, յոյս յայտնած է, որ երկու կողմերէն «յառաջիկայ շաբաթ» հակադարձութիւն մը պիտի ստանայ, այն հարցին մասին, թէ անոնք ծրագիրը բանակցութեանց հիմ կը նկատեն:

Վերիէօկըն ըսած է, որ Ժիւքարի խօսքերուն պատճառով Ե. Միութեան ղեկավարները Բոֆէնհակընի մէջ աւելի եւս ճնշումներու տակ պիտի ըլլան: Անգարայի պիտի մերժուի կատարելու համար, թրքական մտավախութիւնները փարատելու նպատակով:

ԿԻՊՐՈՍԻ ԸՍՍԱԶՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐԵՈՅ ՊԻՏԻ ԼՊԱՍՏԷ

Սակայն ամէնէն ուժեղ նշանը երեկ եկած է Ռեճէփ Թայիփ Էրտողանէն, որուն կուսակցութիւնը կը պատրաստուի Թուրքիոյ յառաջիկայ կառավարութիւնը կազմել: Ան ըսած է, թէ Կիպրոսի տագնապին լուծում մը կրնայ օգնել Թուրքիոյ Ե. Միութեան անդամակցելու տենչներուն եւ Յունաստանի հետ անոր յարաբերութեանց:

Վերիէօկըն ըսած է, որ Ժիւքարի խօսքերուն պատճառով Ե. Միութեան ղեկավարները Բոֆէնհակընի մէջ աւելի եւս ճնշումներու տակ պիտի ըլլան: Անգարայի պիտի մերժուի կատարելու համար, թրքական մտավախութիւնները փարատելու նպատակով:

ԻՐԱՔԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ...

Շարունակուած Ա. ԷջԵԳ

Թէ իրաքեան խորհրդարանին որոշումները որեւէ կշիռ չունին, եթէ Սատուտ ու իշխող Յեղափոխական խորհուրդը անոնց պօրավիճակ չ'կանգնին: Բանքերը աւելցուց, որ Ուաշինկթըն կը սպասէ Սատուտ Հիւսէյնի կեցուածքին:

Դիւսանագետներ ունին այն մտավախութիւնը, որ եթէ այժմ միջին Եգիպտոսի լուծում մը չ'գտնուի, լուծում մը ղէմ դուրը վերջնականապէս կրնայ փակուիլ եւ աւելի եւս կրնայ սրիլ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ յարաբերութիւնը, ինչպէս նաեւ աւելի եւս անհաստատական կրնայ դառնալ Անգարայի Եւրոպական Միութեան անդամակցութիւնը:

Խորհրդարանի նախագահ Սատուտ Համմատի ըսաւ, որ Ապահովութեան խորհուրդին բանաձեւը կը հաստատէ իրաքիչ պայմաններ, զորս դժուար է գործադրութեան դնել: Համմատի աւելցուց, որ խորհրդարանը Սատուտը լիպօրէց յարմար նկատած որոշումը տալու համար:

Կիպրոսի շուրջ 750 հազար բնակչուներու մտատրապէս 20 առ հարիւր բաղկացած է թուրք կիպրացիներէ, որոնց հակակշիռին տակ կը գտնուի անոր հիւսիսային բաժինին շուրջ մէկ-երրորդը: Կիպրոս մէկն է 10 երկիրներէ, որոնք կը յուսան Ե. Միութեան յաջորդ ընդարձակումին մաս կազմել: Թուրքիա սպառնացած է կցել կղզիին հիւսիսը, եթէ Ե. Միութիւնը բաժնուած Կիպրոս մը ընդունի, մինչ Յունաստան սպառնացած է վերջ դնել Ե. Միութեան ընդարձակումին դէմ, եթէ Կիպրոս մաս չ'կազմէ անոր:

Իրաք մինչեւ Ուրբաթ օր պայմանաձայն ունի ընդունելու Ապահովութեան խորհուրդին որոշումը, որ Պաղտատէն կը պահանջէ արտօնել ընդունելու անկաշխար աշխատանքը նոյնիսկ նախագահական պատերազմներու մէջ: Մերժումի պարագային, Իրաք պատրաստ պէտք է ըլլայ կրելու իր որոշումին հետեւանքները:

Էրտողան յայտնած է, որ Կիպրոսի հարցին լուծումը ոչ միայն Ե. Միութեան անդամակցութեան գործընթացին թափ պիտի տայ, այլ նաեւ անհկա «շօշափելի է օգտակար քայլ մը պիտի ըլլայ» Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ բազմաթիւ հարցեր յաղթահարելու համար:

Սատուտի անդրաւիճակ պայմանը՝ Ուտայ խորհրդարանին կոչ ուղղած էր ընդունելու որոշումը: Ուտայ նաեւ քննարկած էր բարեկամ երկիրները, որոնց կարգին է Սուրիա, որոնք թէեւ սկիզբը մերժած էին, սակայն Ապահովութեան խորհուրդին նիստին ի նպաստ բանաձեւին քուէարկած էին: Ուտայ արաբական երկիրներէն պահանջեց ստեղծել քարիւղի արտաձեւը Իրաքի դէմ պինտորական գործողութեան պատրաստուող երկիրներուն:

ԹՈՒՐԵՈՅ ԱՌՆՉՈՒԹԵԱՐ

Միւ կողմէ ան շեշտած է, թէ Թուրքիա թեկնածու կը մնայ հաւանական անդամակցութեան համար, հակառակ Ե. Միութեան նոր անհանադրութիւնը մշա-

Միւ կողմէ, Միացեալ Նահանգներու նախագահ ձորձ Պուշ յայտարարեց, որ եթէ Իրաք մերժէ ենթարկուիլ ՄԱԿի պահանջներուն՝ Ուաշինկթըն անհրաժեշտ ամէն միջոցառում պիտի որդեգրէ սպառնալով համար Իրաքը: Պուշ շեշտեց, որ Ուաշինկթըն հողային որեւէ ախորժակներ չ'ունի Իրաքի մէջ, եւ թէ անհկա յանձնառու կը մնայ կայուն եւ անկախ Իրաք մը ստեղծելու խոստումին:

● ՄԻՍԵՅԵՆ ԵՒ ԱՆԿԵՆ ԳՆԵՐ գաղտնօրէն վերսկսած են գործակցութեան հիւսիսային Իրաքի քիւրտներուն հետ, եւ թէ ամերիկացի գործակալներ արդէն իսկ շրջանին մէջ կը գտնուին պատրաստելու համար Սատուտի դէմ յարձակում մը, հաղորդեց «Լոս Անճելըս Թայմս» օրաթերթը:

● ԲԺՇԿԱԿԱՆ մարտի մասնագետներ յայտնեցին, որ Իրաքի դէմ պատերազմ մը կրնայ հրահրել կորիչ պայնի տագնապ մը, որ գրեթէ չորս միլիոն զոհ կրնայ խլել, ինչպէս նաեւ՝ աղէտայի հետեւանքներ կրնայ ունենալ առողջապահութեան եւ կենսոլորտին վրայ:

ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ FUEL CARD ՏՆՏԵԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

3աւելեալ մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել՝ 01-242556 թիւին: